Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

Серло

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ПІАЬРАСКА, 5 май, 1978 шу. ● № 54 (5876). ● Мах 2 кеп.

ТАХАН — кепайоазон Ди

Цунах йола материалаш кепатох газета 2-ча оагІо тІа

7 мая — радио Ди

Цунах дувц газета 3-ча оагІо тІа

1912 шера 5 мае араяьлар В. И. Ленина хьакхеллача большевикий «Правда» газета хьалхара номер. Из ди советски кепайоазон ди а хилла дІаэттад. Советски кепайсазон ди, хІара шерара цІей, цунга хьажар боккха идейно - политически лоархІам бола гІулакх да.

В. И. Ленина пресса декхар лаьрхІад «Социализм хьалъяра гІулакх делга». Ленински традицепа тешаме дола советски кепайоазув парте юкъарча, халкъа юкъарча гІулакхах доалла лоархІаме цхьа дакъа да.

Коммунистически парте кулгал а деш советски кепайоазоно хІара шу массаза доал эргабоахаш тоабу ший болх. Леонид Ильич Брежнева белгал ма-даккхара советски кепайоазон, радио, телевидсне, информационни агентствай болхлоша боккха болх бу Советски Союза Коммунистически парте чурчен арахьарчен политикана пропаганда еш, КПСС XXV съездо оттадаь декхараш

ХАЛКЪА ТРИБУНА

кхсачашлара советски наьха политически къахьегамеи хьинар оарцагІдоахаш. Кепайоазон балха эффективности дикали къаьстта дегІаенай тІехьарча шерашка. Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дизара кийно еш, СССР кердача Конституце проскт деррига халкъо ювцаш но Іоаяьй маьхе йола йоккха опыт, чулоацам тІа-тІа кІоаргагІа, наха хьаштдолашагІа болаш кепаетт материалашта.

ХІанз вай мехка арадувл 56 къамий меттала бархІ эзар гаргга газет. Цар хІара денна тираж 170 миллион гаргга я. 4726 журналеи журнала хьисаперча изданейи цкъара тираж 4 миллион гаргга я. ДІадахача шера дешархошка кхаьчад 1,7 миллиард гаргга тираж йола политически, художественни, Іилма-популярни литература 80 эзар книжка. Советски Союз дунен тІа эггара дукхагІа кепайоазон производенеш ешаш бола мохк ба.

Къахьегамхой вахаре кепайоазо мел боккха мах ба гуш да вай Нохч - ГІалгІайченга хьежача. Республике арадувл эрсийн, нохчийн, гІалгІайн меттала республикански, городскойи районийн 14, дукхатиражни 20 газет, «Агитатора блокнот», «Орга», «Лоаман Іуйре» яха альманахаш.

Республике кхоачача газетийн журналийн юкъара тираж цхьа миллиони ткъаь вуррийтта эзарн экземпляр я. Юкъера лаьрхІача хІара дезала кхоач 4—5 газети журнали.

Республикански книжкай издательства алхха укх шера арахеи цхьа миллион совгІа тираж йола 120 цІи йола книжкаш.

Цу дерригне я тешал ду вай парте кепайоазон дош советски халкъо лоархІаши цунна дезаши хилара.

«Известия» газета Октябрьски Революце орден дІалуш новкъоста Леонид Ильич Брежнева аьлар: «Вай пресса — из хІара советски гражданина дакъа лаца йиш йола хІара деннара, деррига халкъа трибуна я. Укхаза гуччахьа дІоал вай дегІоаленехи бохамехи, толамехи кхоачамбоацарехи, вай дахаш, долчох вайна дагалатташ, вай чакхдаккха лерхІаш мел долчох. ХІаьта цудухьа кхетадеш а да, партийни паччахьалкхени органий дукха решенеш кепайоазон тІа яьнача материалашца ювзаенна тІанийь а тІанйеш а хилар. Советски кепайоазув хувца ца луш тешаме да интернационализма идеяшта, машареи дунеи халкъашта юкъера вІаши цхьана гІулакхаіи леладареи идеяшта.

Вай кепайоазон балха ларде латт ленински принципаш — партели халкъали. Цо леррагІа кхоачашъю вай баьчча В. И. Ленина белгальаь керттера функцеш — пропагандисти агитатори, нах вІашагІтохари ше хилар.

Из сийлен декхар кхоачашдеш вай республика кепайоазоно Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дизара кийчо еш шерра пропаганда йир ленински идеяшта, советски халкъа цу юкъа карагІдаьннарашта. Нах вІашагІтохаши оарцагІбоахаши боккха болх бир кепайоазоно СССР-еи РСФСР-еи кердача Конституце проекташ ювцача хана. Дерригача халкъа трибуна а хинна дІаэттар вай пресса уж лоархІаме документаш дувцача хана.

ХІанз кепайоазон балха керттера чулоацам ба КПСС XXV съезда, парте ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенешта, 1978 шера социалистически яхь йсаржаярах долча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмона пропаганда елга, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева СибарегІени Гаьнарча Малхбоалени районашка вахе волаш яь указанеши рекомендацеши кхоачашъяра нах орцагІбоахилга.

В. И. Ленина партийни кепайоазув хьадаьл революциони адамий трибуна хилара тарра. «Газете кулгалдеши массаза яздеши волча пхе литератора лаьрхІача, — яьхад цо,—пхи бІаь а пхи эзар а болхлой — литератораш боацараш хила беза, вешта аьлча къахьегамхой». Из Ленина васкет вай газетий балха ларде улл. Редакцешка ухача эзараш долча письмоша, чІоагІлуча болхлойи ахархойи корреспондентий боламо тешал ду вай пресса бокъонца халкъеи кІоаргга демократизм йолаши хилара. Журналистий декхар да нахапара бувзам кхы а чІоагІбар, царна хетар, цар опыти предложенеши шоай балха тІа чоте эцар.

Нах коммунистически сакхетам болаш хьалкхебар, социалистически производство дегІайоалаяр сихдара лоаттабу къовсам хьахьокхар, Іилма-технически прогресса ларда тІа цуп эффективность лакхъяр, юрта боахам дегІабоалабар, экономикана доал делга тоадар, халкъа материальни хьали культурии боарами лакхбар, марксизма - ленинизма, пролетарски интернационализма идеяшта, вай мехка халкъий вежарий доттагІала пропаганда яр, буржуазни идеологии морали, реакциони пропагандеи гучаяхар — уж да хІанз кепайоазон болхлошта хьалхашка латта декхараш.

Новкъост Л. И. БРЕЖНЕВ ФРГ вахар

КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев 4 мая Москвера Германе Федеративни Республике вахар официальни визитаца ФРГ Президента В. Шеелеи ФРГ федеральни канцлера Г. Шмидтеи хьехарагІа.

Новкъостаца Л. И. Брежневца вахар КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министр А. А. Громыко, СССР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель Н. А. Тихонов, арахьарча торговле министр Н. С. Патоличев, граждански авиаце министр Б. П. Бугаев, КПСС ЦК Генеральни секретара гІончий А. М. Александров, А. И. Блатов, КПСС ЦК отдела заведующи Л. М. Замятин, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра заместитель А. Г. Ковалев.

Советски Союза Паччахьалкхен байракхашца егача Внуковски аэродроме новкъост Л. И. Брежнев накъавоаккхаш бар КПСС ЦК Политбюро членаш Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидаташ П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, К. У. Черненко, КПСС ЦК секретараш И. В. Капитонов, М. В. Зимянин, Я. П. Рябов, К. В. Русаков, КПСС ЦК членаш В. Ф. Мальцев, Г. С. Павлов, Г. Э. Цуканов, Н. А. Щелоков, КПСС ЦК членалла кандидаташ М. П. Георгадзе, С. К. Цвигун, Г. К. Циннев, КПСС Центральни Ревизионни Комиссе членаш А. С. Баркаускас, Ю. М. Чурбанов, СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра хьалхара заместитель Г. М. Корниенко, КПСС ЦК Генеральни секретара гІонча В. А. Голиков, КПСС ЦК Генеральни секретара референт Е. М. Самотейкин.

Накъавоаккхаш хийнарашта юкъе бар СССР-ерча ФРГ гІулакхашта ханна поверенни вола Г. Берендонк, ФРГ посольства дипломатически болхлой.

(ТАСС).

Л. И. БРЕЖНЕВ ФРГ кхачар

БОНН, 4 май. (ТАСС спец. корр). Тахан КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев официальни визитаца Германе Федеративни Республике кхаьчар, ФРГ президента В. Шеелеи ФРГ федеральни канцлера Г. Шмидтеи хьийха.

Кельн - Боннерча аэродроме лепаш я СССР-еи ФРГ-еи паччахьалкхений байракхаш. ФРГ паччахьалкхен доазон тІа яьлча денз самолета уллув хилар истребителий Сийлен эскорт.

Трапа хьалхашка Леонид Ильич Брежневга моаршал хоатташ ба Вальтер Шеель, Гельмут Шмидт, ФРГ-ера СССР посол В. М. Фалин.

Цу вІашагІкхетача дакъа лоацаш ва федеральни канцлера заместитель а ФРГ кхыча мехкашцарча гІулакхий министр а вола Г.-Д. Геншер, федеральни президента статс-секретарь, ведомства кулгалхо П. Франк, федеральни канцлера статс-секретарь, ведомства кулгалхо М. Шюлер, федеральни канцлера ведомствера паччахьалкхеи министр Г.-Ю. Вишневский, кхыча мехкашцарча гІулакхий министерства статс-секретарь Г. Ван Велль, г. Бонна обер-бургомистр Г. Штегер, ФРГ СССР-ера посол Г.-Г. Вик.

ФРГ президента а федеральни канцлера а дег тІара моаршал хоатт везача хьашага а цунца баьхкача официальни нахага а.

Локх Советски Союзеи ФРГ-еи Паччахьалкхений гимнаш. Л. И. Брежнева сийна къаман салют лу. Л. И. Брежневи В. Шеели сийлен караула стройна хьалхашка гІолла чакхбовл.

Л. И. Брежнев дІатІавода шийна накъабаьхкача ФРГ-ерча СССР посольства а кхыча учреждеией а болхлошта, журналисташта, вІаши дІайха моаршал хоатт. Бераша зизаш лу Леонид Ильича.

ВІашагІкхетара торжествени церемони чакхйоал. Л. И. Брежневи В. Шеели машинаш тІа ховш. Мотоциклисташ уллув бола кортеж Бонна гаьна йоаццаш уллача Гимних яхача замке — ФРГ болча хана советски хьаьшашта къоастаьча резиденце яха дІайолалу.

В. И. Ленин ший балха кабинете. ТАСС фотохроника.

«ГАЗЕТ — КОЛЛЕКТИВНИ ПРОПАГАНДИСТИ, КОЛЛЕКТИВНИ АГИТАТОРИ ХИННА ЦА ІЕШ, ИШТТА КОЛЛЕКТИВНИ ОРГАНИЗАТОР А ДА».

В. И. ЛЕНИН.

ХЬАЖКІАШ ДУКХАГІА ХЬУВКЪАЯРА ТОРОНАШ

Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхозе ялата а доакъара а кхееча керттерча культурех цаІ хьажкІаш я. Укх шера ялата—эзар, силоса — 706, мошача доакъара — 419 гектара тІа дІаювргья уж.

Ялата лаьрхІа хьажкІаш лелаергья Ленина, Октябрьски Революце, Къахьегама Шеча Байракха ордений кавалера Закаев Лече, Матаев Суламбека кулгалдеча мехотрядашка, Дрезов Мовлди керте латтача бригаде, Хатуев Ахьмада, Арсанукаев Хьусена звеношка.

Агрономе бокъонаша дІадеххача тайпара итт сантиметр кІоарга 10—12 градусага кхаччалца лаьтта дІоахлелча 24 апреле 11 агрегатаца дІае йолайир из культура. ХІанз шерра доаржадаь дІахьош да уж балхаш.

— Массе хана санна хьалха ва-кх Лечи. Тамаш а яц. Дукхача хана денз хьажкІаш кхееш къахьегаш йоккха балха опыт Іоаяьй по. Укх шера план 33 йолаш 35 центнер фуалъяьха хьажкІаш чуэца декхар тІайийнад совхоза кхаш лелaдераша, хІаьта Лечес 50 центнер чуя дош деннад. «Ше лаьрхІар цо кхоачашдергхиларах са шеко а яц»—йоах Закаевах совхоза керттерча агронома Мальсагов Ахьмада.

Соахка цу боахама хьажкІаш лелаерашта юкъе эггара дукхагІа — хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 51,5 центнер чуийцар Закаев Лечес. Хьалхашка латта декхараш кхоачашдара дечох балха опытах дувцийтар духьа массехк хаттар дир аз цунга, иштта:

— ЛаьрхІар кхоачашдара хІанзле фу даьд оаш?

— Дукха балхаш чакхдаха карагІдаьннад, — жоп лу Лечес. Ялата 280 гектара тІа кхеергья оаха укх шера хьажкІаш. ХІара гектара тІа 12 центнер кхоачийташ тайп-тайпара минеральни удобренеш а тоссаш деррига лаьтта зяба аьха даьккхар. Цул совгІа цхьадола кхаш Іай органически удобренеш а яхка шоллагІа аьхар. БІаьстан юххье ший хиннахьа макха баьккха дІакъайлар лаьтта Іайна тІоадал. ТІаккха лаьтта нийсдар, цампададаккхар духьа шозза культиваце а яь хьажкІаш дІае йолайир. Из культура цхьан мутІарагІа пунктирни хьисапе ювш я. ДІадув деррига фу цхьоалагІча класса да. ХІаьта хьажкІаш дІайийна яха дукха хІама лисадац тха хІанз.

— Лечи, Іа хІанз дийцар-м хьажкІаш лелаеча моллагІча мехотрядо, бригадо, звенос деш да аьпа ала йиш йолаш мадий. Хьувкъам дукхагІа кхебе йиш хулийтача малагІча торонех пайда эц оаша? Балха къаьстта хьай къайленаш а ма-хургйий хьа.

— Къайленаша-м яцар са. Цхьабакъда хьувкъам дукхагІа кхебе йиш хулийта торонаш халданза лехаш а уж балха юкъекхувлаш а ва. ХІаьта лехача уж кора а йоагІа. Кхычарна а карайоагІаргья нагахьа санна уж шоай болх безаш, хьадечох дог лазаш хуле. ТІеххьарча иттех шера Іилманца, химеца доттагІал тесса къахьег аз. Дукха тайп-тайпара удобренеш я хьувкъам лакхбеш. Цхьабакъда боарам а ца ховш уж ерригаш а цхьана тессача дукха пайда баргбац, зе хила а мег. Из бахьан долаш тха боахам уллача Іалама хьалашка, лаьтта структурага, дІадувча фуна сортага хьежа малагІча удобрене дукхагІа пайда бу техкад аз. Суперфосфат, аммиачни селитра, кхыйола нитратин минеральни удобренеш тасса езаш ши-ше хенаш я. Уж Іомае а ха а деза дика хьувкъам кхебе безам бале. ХІанз оасара баьцашта, юртбоахама культурашта, къаьстта хьажкІашта, зене йолча садоалача хІамашта духьала къовсам лоаттабеш «зеазин», «прометрин» яхача дукха ха йоацаш юрта боахаме юкъейоалаьча кердача препаратех пайда эц оаха. «Зеазин» техача кхай тІа шоллагІча шера гурахьа дув ялат дІаде йиш яц, хІаьта прометрин» техача йиш я. ХІанз оаха хьажкІаш дІайийнача цхьан кхай тІа гурахьа ялат дІаде лерхІ. Цудухьа цига «прометрин» техай оаха, хІаьта кхыча кхашка — «зеазин». Белгалдаккха доагІа хІанз «прометрин» техача участке соахка «зеазинаца» обработка яь хиннилга. Уж ши препарат хІара шера хувц оаха «Зеазин» техача кхай тІа шоллагІча шера «прометринаца» обработка ю, хІаьта хьажкІаш дІаювча кхай тІа «зеазин» тох.

— Мел пайда бу-цу препараташа?

— Республика цхьаболча хьажкІаш лелаераша дІайийна из культура кІезиг-дукха лакхъелча оасар деш хІанз а культиватора зІамига маккалгаш а дехке болх бу. Ма-могга лорайича а цу тайпара оасар деш маккалташца кІезигагІа яле йиъ-пхиъ процент хьажкІаш хелаю. ХІаьта цу препараташа из болх бе безилга юкъерадоаккх. Оасара баьцех цІена хул кхаш. ХьажкІий мугІарашта юкъера лаьтта цампалаккхара мара культиваца е езаш хилац.

—Мишта, мел листа дІаюв оаш хьажкІаш?

— Хьалха квадратно-гнездови хьисапе дІаювра. Иштта ювш сеялкашта ма-хулла регулировка йича а ерригаш нийса хилацар квадраташ. ХІаьта цу хана е «зеазинах» а е «прометринах» а пайда эцацар боахамашка. Из бахьан долаш зІамига маккалгаш а дехке урагІ а пхорагІ а культиваци е езаш хулар оасар деш. Из болх чакхбоаккхаш кІезигагІа цале 25—30 процент хьажкІаш толхайора хедаеш. ХІаьта пунктирни хьисапе е кхыча тайпара аьлча, хьажкІашта юкъе цхьатарра йовкъош а юташ цхьан мугІарагІа дІайийча кхы а дукхагІа йоайора оасар деш хьажкІаш. Цудухьа цхьан мугІарагІа хьажкІаш дІаер пайданегІа доллаше а, сона иштта хет, квадратно-гнездови хьисапе хьажкІаш дІаер юкъедоаладир. Цхьабакъда, хІанз, оасара баьцашта духьала къовсам лоаттабеш «зеазинах», «прометринах» пайда эцача хана, юха а цхьан мугІарегІа дІае йолаьй оаха хьажкІаш Фу «СПЧ-6» маркагІа йолча Румыне яьча сеялкашца дІадув. Хьалха хІара гектара тІа юкъера лаьрхІача 42 эзар зІирг хургдолаш дІаювра оаха хьажкІаш, хІаьта тІеххьарча хана 45—50 зІирг нийслургдолаш дІаюв. Минеральни удобренех нийсса пайда эцаш хилча хьувкъам дикка дукхагІа хулийт цу гІулакхо.

— ХьажкІаш чуэцара болх мишта вІаштІехьбоаккх оаш?

— ДукхагІдолча боахамашка цхьан сортах йола хьажкІаш дІаюв хІара шера. Из бахьан долаш цхьан кхай тІара хьажкІаш чуийца ялалехьа шоллагІчун тІа яраш боарамал тІех хьувкъ. Цудухьа тІомара тІара Іолегаш дукха йов. Из кхоачамбоацар нийслац тха мехотряде. «Краснодарская-303», «Одесская-10», «ВИР-338» — кхаь сортагІа йола хьашкІаш дІаюв оаха. Эггара хьалха «Краснодарская-303» сортах яраш хьувкъ. Уж чуена ялалехьа «Одесская-10» сортах яраш чуэна еза ха хьатІаотт тІаккха «ВИР-338» сортах яраш чуэна еза ха. Цхьабакъда цхьа хІама да цу гІулакха юкъелоагІаш. Цхьан сортах йола хьажкІаш кхеечул халагІа да цхьатарра кхаь сортах яраш кхееш хилча. ХІана аьлча царех хІаранена тоха еза удобренеш, цар боарам, ха лаьттага, Іалама хьалашка хьежжа къаьст-къаьста я. Тхона-м хІанз из деррига ховш дар. Цхьабакъда духьал дІаболалучарна юххьанза хала хургда. ХІаьта а, пайдане гІулакх доландаь, халонех кхера а ца кхераш оаха санна кхычар а хьажкІаш тайп-тайпарча сортех яраш кхейича бакъахьа хетар сона.

КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо дийшачул тІехьагІа тІайийцача социалистически декхарал совгІа 5 центнер йолаш хІара гектара тІара 55 центнер фуалъяьха хьажкІаш чуя даге да тхо.

М. ХАМАТХАНОВ.

80—100 центнер чуяр духьа

1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегІабоалабара оттаяьча мероприятешка дукхагІбола теркам ялат кхеделга алсамдаккхараи дикагІеи дукхагІеи тайп-тайпара доакъараш Іалашдараи тІабохийт. Цу мероприятешка хьежжа хьалхашка латта декхараш кхоачашде доккха новкъостал ду тха боахама хьажкІаш кхеяро. Уж бІаьсти а гурахьа а дув ялат чуийцачул тІехьагІа мукъадаьннача кхашка а дІаюв совхозе. Цу гІулакхо йиш хулийт кхоачамхиллал доакъар Іалашде а ялат даккха а.

Агротехника бокъонаша дІадеххача тайпара эша Іунал деш кхейича дика хьувкъам луш культура я хьажкІаш. Ховш ма-дий моллагІа юртбоахама культура кхеяра технологи шерагара шерага эргаяьнна тоалуш йоагІилга. Цунга хьежжа хІара шу ме доала лакхлуш боагІа тха боахаме гектара тІара чубахьа хьажкІай хьувкъам а. Иштта, 1971 шера хІара гектара тІара 22 центнер фуалъяьха хьажкІаш чуена хиннаяле, 1972 шера — 27,1, 1975 шера — 30, 1976 шера — 37,8 центнер чуера. ХІаьта къаьстта дика къахьийгар тха кхаш леладераша соахка. Ялата лаьрхІа дІайийна хиннача 750 гектарах хІаране тІара 39,2 центнер фуалъяьха хьажкІаш чуера цар. Цул совгІа силоса лаьрхІа 700 гектара тІа, мошача доакъара 500 гектара тІа кхейир тха боахаме из культура. Цигара а планал дикка дукхагІа хьувкъам баьлар.

Цунца цхьана белгалдаккха доагІа ялата хьажкІаш дІаюв лаьтта а совхозе шерагара шерага шердеш латтилга. Масала, 1971 шера 340 гектара тІа мара дІайийна хиннаеце, 1973 шера — 630, 1977 шера 750 гектара тІа дІайийра.

Дукха ба тха боахаме из культура кхеяра йоккха балха опыт Іоаяь къахьегамхой. Уж ба: соахка хІара гектара тІара 62 центнер фуалъяьха хьажкІаш чуена Гайтамиров Ширвани, 52 центнер чуена Вагапов Байки, 44 чуийца Акаев Салман.

Царех хІаране агрономе бокъонаша дІадеххача тайпара пайда эц Іилма карагІдаьнначох, хьувкъам дукхагІа кхебе йиш хулийтача торонех. Масала, гурахьа зяба аьха а аьха органически удобренешна хьаьндаьчул тІехьагІа бІаьсти кхы а оах лаьтта.

Укх шера ялата лаьрхІа бархІ бІаь, доакъара—720 гектара тІа хьажкІаш дІае езаш дар тхо. Уж дукхагІъяраш соахка оасара баьцашта духьала «зеазин» яха препарат техача кхашка дІаюв. ХІаьта «зеазин» 1976 шера техача кхашка дІайийнача хьажкІашта уж хьетІаялалехьеи тІа а яьнна кхо лордилг хийцачул тІехьагІеи хІара гектара тІа шишша килограмм кхоачийташ «2,4Д» яха препарат тохаргья.

ХьажкІаш пунктирни хьисапе дІаюв тІеххьарча шерашка. Хий хьажкІий мугІарашка гІолла дулл минеральни удобренеш а тохаш. Цу гІулакхо низ Іоабу хьажкІий къоначча овлай. ХІанзле 450 гектара тІа доакъара, 300 гектар совгІа ялата хьажкІаш дІайийна баьннаб тха механизатораш. ХІара дийнахьа юкъера лаьрхІача 65—70 гектар дІаюв. Къаьстта дика къахьег лакхе цІераш яьхача Ш. Гайтамирова, Б. Вагапова, С. Акаева, кхычар.

ХІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 80—100 центнер фуалъяьха хьажкІаш чуяр духьа къовсам лоаттабеш ба уж тІеххьарча шерашка, лаьрххІа оттаяьча программагІа болх а беш. ХІаьта лаьрхІар цар кхоачашдергхиларах теша а теш со.

М. КАДЫРОВ,
Грозненски района «Атагинский» совхоза керттера агроном.

ТАХАН — КЕПАЙОАЗОН ДИ

ПАРТЕ НИЗ БОЛА ИДЕЙНИ ГЕРЗ

БIАЬХА НИКЪ

БIаьха а сийлен а никъ бахьаш хьадоагIа Наьсаре арадувла «Ленинан никъ» яха газет. Цун а да шиъ дIаьха истори. Хетаргахьа, из хьадоладу 1938 шера май бетта денз. Ховш да цу шера 11 апреле 5-ча маял тIехца доаккхаш Наьсаре газета аралаха доладодда, аьнна КПСС Нохч-ГIалгIай обкоме соцам баьлга. «Колхоза Наьсаре» яхаш хила дезаш хиннад из.

Бакъда, цу дийнахьа из бокъонца арадаьннад е даьннадац тешшаме ха хала да, цун хьалхара номер бIарга ца ейча. Оаха архивашка дукха лийхад из газет. Доацаш да. Ерригсоюзни книжни палата е В. И. Ленина цIерагIча библиотеко фу оал хьежаш да тхо.

Цхьакха такилг а да «Ленина наькъа». Вай бувца соцам балехьа йолалу цун лераш 1930 шерашка. Наьсаре болх беш хиннай «Сердало» газета редакцера журналистий бригада. Цу бригадо укхаза кепа а етташ арадоахаш хиннад ши оагIув йола цхьа листовка мо газета. ЦIераш юкъ-юкъе хувцалуш хиннай цун, ше хьехача наькъашка хьежжа. Дукха ха яьккхай цо, масала «Цадешар дIалаккха!» («Долой безграмотност!») яха цIи йолаш. Эггара хьалха цу бригада кулгалдеш хиннар Муталиев Шовхала Хьажбийкар ва.

Дукха фусамаш хийцай цу бригадо шоай «американка» яхача кепасттача машинаца. Эггара хьалха из бригада, вешта аьлча «Сердало» газета филиал, хиннай АМООСа управлене цхьан барака чу. Цул тIехьагIа из хиннай хьужаре чуйллача цIеношка, хIанз цига я № 2 йолча школа классаш тажкха из арадийннад хIанз «Скорая помощь» чу йолча цIагIа.

Лоацца газета исторех дувцаш тахан кепайоазон Ди дездеш дагаух цо эггара хьалха хала гIа боахача шерашка цун хинна редактораш, вай вийца поэт Муталиев Хьажбийкар, Ужахов Хьажбийкар, хIанз «Сердало» редактор вола Тебоев Тухан, кхыбараш.

Цу шерашка денз районни партийни организаце тешаме гIонча долаш хьадоагIа «Ленина никъ». Из боал тахан дIахо бахьа, из тоабе гIерт тха редакце коллектив а. ХIара шера дукхагIа хул цун новкъостий, активисташ. ХIанз тхона новкъостал деш ба 40 гаргга активисташ.

Цар новкъосталца газето шерра дIахьокх района вахар, къахьегамхой гIулакхаш. ХIара квартала итогаш ейш «Социалистически яхьа экран» яха лаьрххIа номераш арахецилга традици а хинна дIададахад тха. Уж итогаш ю оаха тхоаш яхье даьннача Къилбаседа-ХIирий АССР Пригородни района «Ленина байракх» яхача газетаца.

Наьха хьинар, къахьегама творчество айяра дика новкъостал ду парте райкома бюро соцамагIа тха газета тIа кепаетта доладеннача района «Сийлен улго». Из арадувл хIара кIира цкъа хьайбаш леладерашта хетадаьц, бетта цкъа промышленносте а юртбоахаме а яхьа еча итогашта хетадаьн.

Цул совгIа, хIара кIира цкъа арадоал газета тIа района хьайбаш леладерий «Хьокхамий улг». Цу тIа хул хIара ферма план, цар даьха хьокхамаш, хIара Iаттагара яьккхача шурий цифраш. Иштта газето цахаддаш «Чурча торонех пайда эца», «ТIехьабусараш боацаш къахьега» яхача, кхыча рубрикашта кIал кепаетт социалистически яхьах лаьца материалаш.

Укх тIеххьарча шерашка цхьа хоза гIулакх дIадоладаьд районе — йоккхача, лоархIамерча объекташка белхий белга. Масала, ерригa район оарцагIъяьнна хьалйир укхаза культура Дворец, хьалье йолайир стадион. ХIанз аргIанара объект районни больница я. Из санна йолча объекташта ший шефство оттаю районни газето а.

Лоацца аьлча, парте райкома, хIаьтта ерригача района партийни организаце беш болча балха дикка гIо ду ала гIерт со кепайоазон дешо, района радиовещане. Ерригача района 17 профилех йолча промышленни предприятех цаI яц хIанз тIехьаюсаш, дуккха тIеххоачашъяьй района укх шера хьалхарча квартала промышленни продукци а шура а йохкара планаш.

НогагIо моттиг дIалоац газета оагIонаш тIа бахача наха коммунистически кхетам балара дешаша. ШоллагIа шу да газет дешараша коаш дIадоладаь вай вахара новкъарло еча, дIаяхача замах юхедисача воча гIулакхех дола къамаьл тха газета тIа дувца. Укх тIеххьарча ханa сходашка а дувца даьннад газето гIеттадеш дола хоадам боллаш дола дешаш. Дукха ха йоаццаш газето айдаь кхычахьара хьатIабаьхкача специалистаща эхь-эздел леладара дош дувцаш сходаш хилар СурхотIа, БурокIала, Экажкъонгий-Юрта.

«КПСС обкома V пленумен КПСС райкома XIV пленумен соцамий мугIара тIехьашка» яхача рубрика кIал каст-каста кепаетт кхетам балара болх комплексни вIачтIехьбаккхара хетаяь материалаш.

ТIа-тIа дукхагIа уйла тIаухийт газет дешараша районни газето чакхбоахача балха, дукхагIа письмош аха даьннад редакце, лакхлуш йоагIа газета тираж. 4000-нел тIехъяьннай из укх шера. Кхо-диъ шу хьалха низткъа 2500-нега мара дIакхачацар.

ДIайхача дешаца хоастабе лов таханара дезача дийнахьа цахаддаш тхона гIо деш бола штате боаца корреспонденташ. Уж ба района тIемен къахьегамен сийлен музея заведующи вола Мальсагов Тухан, ВЛКСМ райкома секретарь Точиев Махьмад, госпожнадзора инспектор Беков Шахмарза. «Экажевский» совхоза звеньевой Угурчиев Iамархан, трикотажни фабрика месткома председател: Даурбекова Дина, школа-интерната хьехархо Л. Карпенко, дуккха кхыбараш.

Редакце коллектив дIахо а къахьегаш хургья районни газета дош кхы а дукхагIа низ а лоархIам а болаш хилийтара, наьха сакхетам дикагIа айлургболчча гайпара газета болх вIаштIехьбаккхара, районни партийни организаце тешаме гIонча йолаш чакхъялара.

М. ЗАНГИЕВ,

Наьсарен района «Ленина никъ» яхача газета редактор.

Тха штате боаца корреспонденташ

Угурчиев Iамирхана цIи дика йовз Назрановски районерча наха. Из «Экажевский» совхозе «къаьнагIбарех» механизатор ва. Ханага диллача яхац аз, балха опытаген стажаген хьежача ях. Совхоза механизированни звеношта юкъе дикагIчарца лоархIаш я цун звено.

Механизаторо юкъ-юкъе газета оагIош тIа дувц ший балхах, новкъосташа социалистически яхье доахача толамех, болх бечa нийслуча кхоачамбоацарех. Цун къамаьлацера керттеравар балха саг хул. Болхлочов эшачох, къахьегара цунна хиланза даргдоаца хьалех, цуйна дIадоагIача алапех, кхычох дувц цо.

Коартолаш кхееш я Iамирхана звено. Эггара хьалха «Экажевский» совхоза кхашка уж дIайийнар а из вар «фу хул» хьажа. Из дар 1969 шера. Дика хилар хьувкъам — хIара гектара тIара 14 тонн коартол яьлар.

Пятилетка кхоалагIча шера звеньевойс кердача методагIа дIайийнай коартолаш — «гребневой способах». Кхыча звеношкарчул шозза дукхагIа — 90 гектар да звено кха укх шера. ХIара гектара тIара 110 центнер хьувкъам баккха декхар тIайийцад звенос.

«Газета оагIош тIа дукхагIа малагIа материалаш хилча бакъахьа хетар хьона?». Шийга хаьттача механизатора йоах:

— ЛоархIам болаш-м вахара ерригa оагIош а ма-йий, хIаьта а экономически дешаех йола материалаш дукхагIа хилча дикагIа хетт. Къаьстта а кхоачамбоацарашцара къовсам чIоагIагIа, ирагIа яьзбеш хилча.

Д. ХАКИМОВ.

СУРТА ТIА: Угурчиев Iамирхан.

И. ПЛИЕВА сурт.

Ткъоалагlа шу да Атаев Жабраила Махьмад цахаддаш «Малгобекнефть» НГДУ цхьоалагIча мехкдаьтта доаккхача участке болх беш вола. Мехкдаьтта доаккхача оператора гIонча волаш дIаболабу цо ший къахьегама никъ. Халонех ца кхераш, къахьегам дукха безаш, кердадар довзара тIера волча нохчий зIамигача сагах кастта оператор хул. ХIаьта укх тIехьарча 10 шера мехкдаьтта доаккха воккхагIвола оператор волаш хьавоагIа Атаев Махьмад.

МоллагIа шийна тIадилла гIулакх дизза чакхдоаккхаш, мехкдаьттахочун болх творчески беш, НГДУ толашагIчарех рационализатор хиларца, коллектива а города а вахаре хьинаре дакъа лоацаш хиларца вовз из МагIалбике.

Цхьан сага ха таъар а тамаш йолаш дукха да цо кхоачашду юкъара белхаш: коллективе кагирхой хьехамча, новкъостий суда председатель, пенгазета редактор, политинформатор, халкъа тIахьожамхо, городерча халкъа суда заседатель, иштта кхы дIахо а. Уж деррига декхараш лерттIа кхоачашде хьинар дIакхоач Махьмада.

Цул совгIа, Атаев Махьмада болхлой корреспондент волаш хьинаре дакъа лоац «Сердало» газета, хIаьта иштта городерча «Ленина байракх» газета балха юкъе а. Цу газеташка каст-каста хул социалистически яхье хьалхе лелаеча ший новкъосташта-мехкдаьттахошта, тIема а къахьегама а ветеранашта хетаяь цун корреспонденцеш, зарисовкаш, информацеш, иштта вахарах, Iаламах дола цун дувцараш.

— Аз доккхал ду — йоах Махьмада, Ленина орден лелаеча мехкдаьттахой бартцхьоагIо йолча интернациональни коллективе хьалкхийна, сийлахьча болхлой класса мугIарашка дIаотта а, болхлой корреспондент волаш советски кепайоазоне кIезиг-дукха дакъа лаца а сай вIаштIехьдоалаш.

СУРТА ТIА: М. Ж. Атаев.

Дага а доацаш нийсделар из. Композици дика йолаш, къахьегача сага оамал йовзийташ дар эггара хьалха ца вовзача авторо редакце дахкийта сурташ. Лоаца дале а вахара сурт дуллаш дар кIал даь йоазонаш а...

Цу дерригне уйла а яь, редакце болхлоша лаьрхIар автор вовза. Вайзачул тIехьагIа цунна могадир газета балха юкъе дукхагIа дакъа лоацилга, керда вахар хьалдеча хьалхарча мугIарашка латтарех зарисовкаш, очеркаш, репортажаш язъелга.

МоллагIча редакце а дукха нийслу «цIи яьлча санна» сиха кхоачашде дезаш гIулакхаш. Цу тайпара моттиг хилча Башира дIаьлча кхоачам ба. Социалистически яхье котваьннaчун сурт, моллагIча цIейна хетаяь репортаж, кхыйола материал эшаш хилча цунга хоам бе мара безац. Iа цунга ер эшар сона аьнна аьннар кхоачашдара хьинар кходац цо, хан халон ца лоархIаш дизза чакхдоакх.

Дукха ха яц «Сердало» газета редакцена Чербижев Башир вайза. Газет дешарий дег чу лер юташ дукха материалаш, дика даьха сурташ арадийниад цун. Общественни корреспондента йоккха дегагIоз хул моллагIа бехктокхаме гIулакх редакце шийна тIадиллача, из кхоачашдеш хьаьнала къахьегача сага вахар, цун дикагIйола оамалаш наха дIагойта ший вIаштIехьдаьлча. Укх шин шера «Сердало» газета дикагIвола штате воаца корреспондент а хинна дIаэттав Башир.

...Пхийтта шу да Чербижев Башир Советски Эскаре гIуллакх деш хинна цIавена. Цига Iомавеннав из аьнначоа кийча хила, тIадилла гIулакх сихен диззан чакхдаккха, цига чIоагIъеннай цун вахара оамалаш. Из гIулакх деш хиннача дивизе газето яздора: «Ший дикача гIулакхашца гаьнна дIавовзаш ва Чербижев. Командиро чIоагIа дог гIоздаьнна дувц эскара даькъерча берригача бIухошта шийгара хьокхам гойташ волча салтечох...».

Тхона чIоагIа хоза хет бIухочун дисциплина ший дегIацара дIа ца йоалаш, моллагIча дикача гIулакха кийча тахан а Башир волаш.

СУРТА ТIА: Б. А. Чербижев.

ХЬИНАР ДОЛА АКТИВИСТ

Осьмаков Григорий Федоровича тайпан цIи «Сердало» санна кхыдола а республикански газеташ дешараштa йовза дукха ха я. Царна иштта дицденна хургдац массехк шу хьалха из Старопромысловски райисполкома райкома бехктокхаме болхло хиннилга а. Ма-дарра аьлча, политически болх 1947 шерага кхаччалца ше эскаре волаш а цул тIехьагIа ткъаь итт шу гаргга йолча хана г. Грозне партийни организашка а беш хьавенав из. Из дакъа лоацаш хиннав Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа Гаьнарча Малхбоалене милитаристски Японеца лаьттача къовсаме. Цига а хIаьта машара шерашка а цIена къахьегарах ялх медаль еннай цунна.

ХIанз пенсе ва Григорий Федорович, хIаьта а редакце коллективацара ший бувзам мел ца балийтарал совгIа, мукъа ха дукхагIа хиларца, из кхы а чIоагIбаьб цо. ТIаккха цхьа моллагIа гIулакх таххара партийни органашта гIо эшаш моттиг хилча цох къехкаш оамал йолчарех а вац из. Цу дерригне йиш хулийт цунга даим кхехкаш долча партийни вахара юкъмоттиге хила, цу хьакъехьа газет дешарашка язде.

Цигара а хIаьта иштта партийни балха йоккха опыт хиларгара а хьадоагIа по юххьанцарча партийни организацей балха опытах, КПСС XXV съезда решенеша иттлагIча пятилетка кхоалагIча шера планаши социалистически декхараши кхоачашдара даькъе цар дегали хьинари айдарах, коммунистий авангардин лоархIамах дувцаш кийчъю статьяш, корреспонденцеш дош хоалам болаш хьадовзийташ хилар.

МоллагIча цхьан хIамах язде дагахьа ший уйла хьахилча цу хьакъехьа редакце болхлошца дага а ваьле мара материал гулъе оттац из, цудухьа таханарча вахаре эггара саготагIен корта болашагIен дола декхараш газет дешрашта хьалхашка уттаде карагIдоал цунна.

Цхьан дешаца аьлча, редакци даим ховш я цо шийна дIатIайийца гIулакх дергхиларах.

Газет дешараша дувц

КIоаргагIа гIеттаде лоархIам бола дешаш

Массехк шу да аз «Сердало» хаддаза яздуи из дешен. Белгалдаккха доагIа газета оагIонаш тIа республика къахьегамхошта, кхуэш йоагIача тIехьенна коммунистически кхетам балара дешаш каст-каста гIеттаделга. Дика хет, цо ший декхарах керттерчафех цаI а лоархIаш, вай вахарца тарлургдоацача дIаяхача замах юхедисача воча гIулакхашца лира къовсам лоаттабеш.

Иштта газето кхоачам хиллал дувц производстве хьалхалаттарех, социалистически яхь а йоаржаяь къахьегаш йоахкача бIарччача производственни коллективех. Долаш дола кховчамбоацараш гучадоахаш, толашагIйола опыт йоаржаеш я «Сердало» рейдови бригадаша кепаетта материалаш.

Сона дика хетар газета гIа шоаттдийнахьарча номераш тIа литературни произведенеш, къаьстта къовабарий яраш, дукхагIа арайоахаш хилча. Иштта бакъахьа дар «Сердалос» тха района культура вахарах дукхагIа яздича; района юрта боахам, промышленность, культура дIахо дегIакхуьлара новкъарле еш долча хIамашца кхы а кIоаргагIа къовсам лоаттабича. Цунах вай юкъарча гIулакха боккха пайда бергбар.

М. ДАУРБЕКОВ,

ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода наладчик.

Ма-дарра аьлча...

Дахалда вайна «Сердало»
Вай культуран чарх
Камаьрша Iаьдало
Вайна байта малх!

Иштта язду цIалла йоазув ца хиннача гIалгIай къаман хьалхара газет хестадеш, из вIашагIдоллаш хьинаре дакъа лоацаш хиннача къаьнача гIалгIай поэто Беков ДордагIа Тембота.

Ах бIаь шу совгIа ха яьннай цун эггара хьалхара номер араяьнна, цу тIа кепатеха арадаьлар гIалгIай абат а. Ди тIехьагIа тоалуш, вайна наьна меттала керда хоамаш а йоазонхой говзал а йовзийташ да из. ХIаьта наьха сакхетам а интернациональни доттагIал а чIоагIдеш таханарча денга хьа а кхаьчад «Сердало». ГIалгIаша доаккхаш кица да: «Хозача дешо лакха лоам бошабаьб». Харцдар дохадеш, ара, ниса аьннача дешал чIоагIатIа фу дуж дег чу?

Итт шу даьннад «Сердало» аз язду а деша а. Сона по баь пайда башха хала да, герз доаца салте санна ва цун хIара керда номер йийша, кердадар дайза дешархошта дукхьала ца вола наьна мотт хьеха хьехархо.

ТIеххьарча шерашка «Сердало» оагIонашта дукхагIа кепалстташ арадувла даьннад вайнаьха юморескаш а. Цагенах дола дувцараш а, наг-нагахьа къонача поэтий стихаш а. Сона ловра лаьрххIа из рубрика шерагIа йоаржаяр, къонача йоазонхой дикагIйола произведенеш шерагIа йовзийтар, цар чIоагIа а ледара а оагIонаш гучайоахаш рецензеш а яззяр.

Къаьстта лов сона хьалкхувш йоагIача тIехьенна литературни произведенеш мишта яшха еза хьехаш йола материалаш дукхагIа кийчъелга. Цул совгIа дикагIболча хьехархой опыт массаена йовзийташ йола материалаш «Сердало» оагIонаш тIа кIезига кепаетт аьнна хеташ ва со. Сона пох гIалатхет. КIезига хул паччахьа ханара лоамарой вахарахи граждански тIем тIа дакъа лоацаш хинначарехи дола дагалувцамаш а. Цу материалаша пайда лургбар дешархой патриотически сакхетам лакхбара.

У. ДУДАРОВ,

Назрановски района ТIой-Юртарча халкъа депутатий Совета исполкома председатель.

Са новкъост «Сердало»

«Сердало» аз деша, из сона дезаденна дукха ха я. Цудухьа цун аргIанара номер араяларга хьежаш хул со. Из хьаца дахьаш почтальонаш гайча Iалаьмате сагата а хул, хIана аьлча цун материалашта дукхеи дикеи дувцаш хуландаь револющ, тIема, къахьегама ветеранех, цар яьхача йоккхийча коталонех. Дукха дувц газето КПСС XXV съезда решенеши, иттлагIча пятилетка эффективности дикалеи пятилетка декхараши кхоачашдеш боахкача вай республикерча къахьегамхоех.

Цуморча материалаща доккха гIо-новкъостал ду кагирхой коммунистически дог-уйла йолаш хьалкхебе, вай гIоза кхоане халье хьинаре къахьега уж тIахьехаш. Каст-каста арадувл газета тIа моттигерча цIа хеза болча йоазонхой произведенеш, бакъда кIезига бовзийт газето къона поэташ, йоазонхой. КIезига язъеш санна хет сона халкъа боахамен культурен дегIайоалаеча нийслуш дола кхоачамбоацараш гучадоахаш, уж вахара юкъера дIадаха новкъостал дергдола материалаш. Се комсомолец хилара тарра бакъахьа хетар сона комсомола вахарах йола материалаш газета оагIонаш тIа дукхагIа хилча.

М. ДЗАУРОВ,

Нохч-ГIалгIай юртбоахама опытни станце комсомола комитета секретарь.

Са хьамсара газет

40 совгIа шу да «Сердало» газета яздеш а дешаш а со вола. Дуккха терко ю вайнаьха меттала из газета хьадеча журналисташа пятилеткай декхараш толамца кхоачашдара къахьегамхой коллективашта юкъе яьржа социалистически яхь, цу яхье котбаьннарий сийлен гIулакхаш наха дIагойтара, иштта парте а паччахьалкхен а лоархIаме документаш наха дIадовзийтара.

Газета оагIонашка шерра моттиг дIалоац дIаяхача замах юхедиса гIулакхаш леладе гIертарашца партийни, советски организацеша, общественносто лелабеча къовсама, керда советски оамалаш, гIулакхаш вахара шерагIа юкъедоаладара тIехьа цар беча балха хетаяьча материалаша.

Из деррига а дика да. Цхьабакъда, хIаьта а сона хетачох дукхагIен, кIоаргагIа доашхаши язде дезар республикерча къахьегамхой вахарах, цар балхах, культурно салаIарах. КIезига хьахьокх, газето Нохч-ГIалгIай республике лоархIамегIа йолча йоккхийча коллективай болх, цар вахар.

Геттара кIезига хул газета оагIонашка критически материалаш. Къаьстта дукха кхоачамбоацараш да торговле, транспорте, бахача наха эша кхыдола гIулакхаш кхоачашдеча предприятешка. Уж кхоачамбоацараш къаьгагIа хьахьокха, уж дIадахара тIехьа дукхагIа къовсам лоаттабе а декхарийла я газета редакце коллектив.

Иштта, сона хетачох, бизза дика лелабац редакце болхлойи юртарчен корреспонденташцара болх а. Газета оагIонаш тIа кIезига хул дукхагIа «Сердало» газет дешараш болчара автораш.

Уж кхоачамбоацараш дIа а даьха вай наьна метталара газета редакце коллективо кхы а дикагIа дергхиларах дог тийша а волаш, тахан кепайоазон цIей долча дийнахьа а аз дег тIара даькъала бувц «Сердало» газета берригa журналисташ.

М. МАЛЬСАГОВ,

МагIалбикерча УБР слесарь.

ХЬАЛХАРА ШЕРАШ

Социализм хьалъяр духьа общества лоаттабеча къовсаме кепайоазон геттара боккха бола лоархIам цкъа мо дукхаза а белгалбаьхаб В. И. Ленина. Цо хьалхадаьхад кепайоазув халкъа вахарца айхха бувзам болаш наха вахарера хьайийцача хоадам болаш долча масалашка гIолла кхетам лушш кердача тайпара уж къахьега Iомабеши хила дезилга.

Парте чакхбоахаш хиннача идеологически культурно-сердалони балха даькъе кепайоазонта къаьстта йоккха моттиг дIакхоачаш хиннай дукха къамаш дахача Къилбаседа Кавказе. Иштта хиннад из Нохч-ГIалгIайчене а.

Сийлахь-боккха Октябрь котбаллалца ший къаман йоазув-дешар фуд ца хайнача гIалгIай къаман вахаре геттара йоккха политически событи хилар «Сердало» аьнна цIи а тилла дола вай наьна меттала газета арадувла доладаларах.

ЦIаккха а дицлургдоацаш дег чу дижад 1923-ча шерара из ЦхьоалагIа май. Шолхен цIей хилар гIалгIашта дунен къахьегамхой барт-цхьоагIан дийнахьа «Сердало» хьалхара номер араяьларах.

Кердача газето наха юкъе дихьар ленински коммунистически парте дог ураоттадеш дола дош. Ший хьалхарча номера передовой статьягара денз цо ГIалгIайчен къахьегамхой тIахьехар социалистически общество халъеча хьинар е дакъа лаца.

Газета хьалхара номер сиха дIаяьржар ерригача юрташка гIолла. Наха вIашагI а беттaлуш ладувгIар газета тIа яздаьчуга. ДагадоагIа сона мел чIоагIа гIадбаха тIайийцар БурокIала бахача наха газета хьалхара номер. Боккхийча наха, бераша — массанеш а го бора газет Iодешаш хиппача сага. Юххьанца а денз газето белгалдохар «наьна меттала» долча йоазонга гIолла вайна селлара чIоагIа эшаш бола, из ховш ца хилча вай даргдоаца эрсий мотт а Iомабе аттагIа хургда вайна», яхаш.

ГIалгIай йоазув хьаккхеллар вар латински ларда тIа къаман алфавит оттадаь вола гIалгIай хьалхара Iилмахо-лингвист, наьна меттала хьалхара учебникаш яздаь вола Мальсагов Кураза Зоврбик. Цунах газета хьалхара редактор а хилар. Лоацчача юкъа барттайна, болх дика хьабеш йола коллектив вIашагIтоха цунна карагIдаларах ший хаинахьа а дика а арадувал доладелар газета.

Газетаца хада йиш йоаццача тайпара ювззенна я Беков ДордагIа Тембота цIи а. Юххьанца а денз газета балхаца айхха гIулакх доагIаш бар коммунисташ Албогачиев Ювсап, Альдиев Султан, Аушев Махьмад, Кац Михаил, Мальсагов Мухтар, кхыбараш.

«Сердалос» гIеттадеш хиннараш дукха дешаш дар. Ший оагIонаш тIа цо коммунистически хьинарца дувцар ГIалгIайчен политически, боахамен культурнии вахара боккха лоархIам болча гIулакхех.

Юххьанца а денз юртарча корреспондентех чIоагIале лувцаш дар газета. Парте обкомо ший цхьан заседане тIа соцам тIайийцар «Юрташка советски общественность хьахилийтараи советски аппарата болх тоабаран селькорий болама лоархIам теркал а беш, из дIахо а шербара де мел дезар де», аьнна. Прокуратурана тIадиллар селькорий корреспонденцеш тIа дувцаш дола гIулакхерча наха леладеш дола законаца доаца гIулакхаш тахкар а бехке бараш бехктокхаме озар а.

Сона дагадоагIа шоай деша лоархIам мел чIоагIа кхетабеш яздора штате боацача корреспонденташа юрташка чакхйоахаш хиннача культпоходех. Газета хIара номер тIа лаьрххIа цу гIулакха хьакъоастаьча моттиге кепаеттар цар корреспонденцеш. Тхона, дешар-йоазув ца ховлга дIадаккхара оарцагIдаьхача наха, массаза а моттиг лора газето ший оагIонаш тIа, хоадам боллаш заданеш телар. ХIаьта юртара гIо новкъостал дехаш каьхат деча сихха оарцагIдоалар газета.

1931-ча шера 1-ча октябра 5-ча октябрага кхаччалца чакхйоаккхаш хилар Грознера болхлой сомаеи баьцадаарашцен Iалашбара тIаерзаяь «Сердало» газета цIерагIа йола цIе эшелон. Газета редакцена цу гIулакха а чIоагIа гIо дир штате боацача корреспонденташа.

Укх шера 1-ча Мае нийса 55 шу дизад «Сердало» газета. Тахан кепайоазон Ди дездеча дийнахьа парте XXV съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара республика къахьегамхой тIаберзабара редакце коллектива гIо-новкъостал деш бола штате боаца корреспонденташ цIейца даькъала бувца безам ба са 20-чен 30-чен шерашкарча «Сердало» селькорий цIерагIа.

З. ДЖАМБУЛАТОВА,

НГIАССР Iилман заслуженни деятель, исторически Iилмай кандидат.

ПЕНГАЗЕТАШКА ХЬАЖАР

ХIара шера кепайоазон Ди хьатIакхачале хьалха парте Октябрьски райкомо чакхдоах района предприятешкарча пенгазеташка хьажар.

Машиннаькъа предприятешкарча дарашта юкъе белггала дар хIара дийнахьа арадувла Грозненски локомотивни депо пенгазет. Жюре белгалдаькхар цун хIара номер хоза кийчъяь хулилга, социалистически яхь йоаржаяра дешаш газето дика дувцилга, коллектив шийна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара цо вIаштIехьйоахилга. ШоллагIен кхоалагIен моттигаш кхаьчар Къилбаседа - Кавказски машиннаькъа Грозненски отделенеи вагонни депои пенгазеташта.

Районерча Iилма - тохкама институтий газеташта юкъе кхычарел толашагIа хилар «За автоматизацию» яха «Промавтоматика» яхача НПО пенгазет. ХIаьта заводийн кхыйолча предприятейн пенгазеташта юкъе хьалхара моттиг шин газетана елар — Грозненски горэлектросетеи Къилбаседа-Кавказски мехкдаьтта проводийн пенгазеташта.

Л. ЕВЛОЕВА,

КПСС Октябрьски райкома инструктор.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН РАДИО 50 ШУ ДИЗАРГА

ПАРТЕ ОАЗ, ХАЛКЪА ОАЗ

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ радио 50 шу дуз. Радиожурналисташтеи бувзама болхлоштеи хинна ца Iеш из юбилей республика берригача къахьегамхошта а йоккха событи я. Ах бIаь шерара цун истори дIахада йиш йоацаш дувзаденна да Нохч - ГIалгIайчен областной партийни организаце истореца, хIаьта социализм хьалъяра еррига этапашка радио цун деиал дола гIонча йолаш чакх а яьннай.

Радиовещане шовзткъе итт шу дизар Нохч - ГIалгIайчене дездy сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дизаро, СССР РСФСР керда Конституци тIаэцаро, КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеша иттлагIча пятилетка кхоалагIча шера социалистически яхь йоаржаярах долча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмос политически къахьегамеи хьинар чIоагIа айдаьча хьалашка.

Революци хиннача хьалхарча деношка дена Коммунистически партеи Советски правительствай радиовещани дегIакхувлара даим йоакхо яьй, цу хана йоккха ца хиннача бюджетера ахча хьежадаьд радиотехника хьаяра.

Бирсача 1918 шера, Россе массе миIинге граждански тIом лаьттача хана, Нижни Новгороде (хIанз г. Горький) радиолаборатори вIашагIъеллаяр — Советски Iаьдало хьайийллача Iилман учреждениех хьалхара яр.

Цу хана В. И. Ленина лабораторе кулгалхошка яздора: «...Оаш хьадеш долча каьхат ца эшачеи «гаьна е гарга хилар башха доацачеи» газетах сийлахь-доккха гIулакх хургда».

Радиох долча ленински документашта юкъе кIезига яц дукххача къамех латтача Къилбаседа Кавказа радиовещанех юкъарчал доацца дувцаш йола материалаш. 1922 шера 13 мая инженераца В. А. Павловца къамаьл деча хана В. И. Ленина Къилбаседа Кавказ белгалйир Москве хьалъеш лаьтта керда радиотелефонии станце оаз хаза еаш йола лоархIаме район санна.

1921 шера 12 феврале Дагестана делегацеца къамаьл деча хана В. И. Ленина ялатан мануфактураней, — халкъа эггара чIоагIагIа эшарашца уллув оттайир радио, цох лоаман халкъаш политически культурни дегIакхувлар сихдеча пропаганда а агитаци а яра лаькъе пайда эцар дага а кхоабаш.

Массехк шу даьлча — 1927 шера апреле Нохч - ГIалгIайчене кхаьчар Москван оаз. Эфире эггара хьалха хьахезар: «Алло! алло! алло! ЛадувгIалаш Грозненски радиостанцега», яха дешаш. Цул тIехьагIа массехк шу даьлча республика цхьайолча районашка болх бе йолаелар моттигера радио.

Ше болх бе йолаелча дена Нохч - ГIалгIай радио гIийртай партеи правительствай решенешта пропаганда е, уж наха дIайовзийта, керда вахар хьакхоллача карагIдувлараш хьахьокха, мехка, республике, наьха вахаре хулаш дола социально - экономически культурни хувцамаш хьахьокха.

Газеташца цхьана радиос мехкдаьтта промышленность, машиностроени, транспорт, бувзам, халкъа боахама кхыдола доакъаш, Iилма, культура дегIайоалаяра къахьегамхой оарцагIбаьхаб. Радио оазах хьалхара пятилеткаш толаме кхоачашъяра къахьегамхой тIахьехаш йола боккъонца йола парте оаз, халкъа оаз хилар.

Вай республика радио исторе чухь даим юсаргья вещани вIаштIехьйоаккхача. из тоаечеи шерьечеи дакъа лаьцача, цул тIехьагIа деррига халкъаца цхьана Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема халача тохкамах чакхбаьннача хьалхарча радиожурналистий цIераш. Царех ва Мусаев Мохьмад — кердача хоамий редактор, Ведзижев Ахьмад — переводчик, Хамхоев Ахьмад — иллиалархо, Нагапетян Ваган — радиовещане комитета председатела заместитель, Дидаев СаIидн Магомадов Нохен — корреспонденташ, Дишериев Юнуси Коротков Николайи — кердача хоамий редактораш, Жуков Афанасий — инженер.

Дог ца тохалуш ешалац тIема шерашка радио гIолла чакхйийна передачаш. Программашка къаьстта моттиг дIалоацар фронташкарча хьалах долча Совинформбюро хоамаша. ХIара дийнахьа эрсий, нохчий, гIалгIай меттала программаш хьеллар цар. Цул тIехьагIа ладуягIа йиш яр фронта мехкдаьтта продукташ, ялат дIадахьийтарах, тыле доахача къахьегама толамех, фронте денал долаш тIом бечарех йолча репортажашкеи информацешкеи. радио гIолла Iодешар салтий письмош, тIема доакъой командираша, турпалаща къамаьлаш дора. Радиостанце иштта дакъа лоацар Къилбаседа Кавказа тIема фегарча оборона системе, Закавказски фронтаца бувзам лоаттабора.

Радиос дувцар Грознена гаьна боацаш лаьттача тIемах, Малгобек бахьанце лийтача советски бIухой деналах

ТIОМ чакхбаьнначул тIехьагIа еррига советски радиовещани санна дIахо дегIаера Нохч - ГIалгIай радио. Хьаухар дикагIйола техника, лакхлора радиожурналистий говзал, программа йоккхагIа хулар. Нагахьа, санна юххьанца из массехк минут мара хиннаеце, хIанз ден-бус дийъ сахьатал совгIа я.

ИттлагIча пятилетке эзар сага лаьрхIача дуккагIа хургья радиоточкаш, радиопередачай идейно - художественни боарам лакхлургба.

ХIанз радио коллективе дукххача хана дена къахьегаш лакха говзал йола журналисташи технически болхлойи ба. Уж ба диктораш Стрельниковаи Катакови, редактораш Левини Пюемыслери, боккхагIбола редактораш Курскиеви Шамилеваи, инженераш Волкови Михайлови. Пенсе баха бале а коллективаца творчески бувзам болаш ба Железняки Тимофееви, Ведзижеви Дидаеви.

Дукккача радиожурналисташта СССР Министрий Совета телевиденеи радиовещанеи Паччахьалкхен комитета Сийлен грамоташ еннай, хIаьта Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета телевиденеи радиовещанеи комитета еннай Дагестана, Къилбаседа - ХIирийчен, Черсий - Балкхарой телерадиокомитетий грамоташ.

«Телевиденеи радиовещанеи отличник» яха значок еннай йоккхагIйолча редактора Шипулина Ирина Дмитриевнана, цхьаболча болхлошта еннай «професси дикагIвар» яха цIи. Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни артиста яха цIи еннай диктора П. Д. Стрельниковайна, хIаьта диктор Г. К. Катаков — Нохч-ГIалгIай АССР культура заслуженни деятель ва.

Областной партийни организаце хьалхленца радио еррига коллектив, цун партийни организаце къахьег передачаш дикагIа хилийта гIерташ. Коммунистически парте чурчеи арахьарчеи политикана пропаганда еш.

«Вай кенайоазоно, радиоси телевиденеи, — аьлар новкъоста Л. И. Брежнева КПСС XXV съезда яьча Отчетни докладат тIа, — дукха хIама ду актуальни, советски наха боккъонца хьаштдола мехка чурча вахареи дунеи халкъашта юкъерча гIулакхийи проблемаш ювцара, коммунизм хьалъяра хьалха латта опыт йоаржаяра новкъостал ду».

Из боккха лоархIам бола гIулакх кхоачашдеча шийгара доагIа дакъа юкъехьухь Нохч-ГIалгIай радио коллектив. Радиожурналистика еррига жанрех пайда эц вай заманхо, къахьега саг, иттлагIча пятилетка кхоалагIча шера планашка социалистически декхараш тIехкхоачашдара яьржа социалистически яхь къаьгга хьахьокхара.

Радиога ладувгIараш сатувсаш хьеж «Социалистически яхьа дневник», «Юртара вахар», «Болхлошта хетар» яхача а кхыйолча а радиопередачашка.

ХIара кIира эфире хул укх тайпара рубрикаш йола передачаш: «ХIара балха ден — Дикала знак!», «ХIара кхайна — дикала Знак!», «КПСС XXV съезда решенеш — вахаре!», «ТIехьабусараш боацаш бе болх», «Социалистически декхараш. Мишта кхоачашду уж». ЛоархIамегIча дешашта хетаяь радиорейдаш чакхйоах предприятешкеи боахамашкеи.

Яхье яьннача районий, предприятей, боахамий гIулакхех дувцаш микрофона хьалхашка къамаьлаш ду производстве хьалхалаттараша, специалисташа, кулгалхоша. Цар дувц КПСС ЦК декабрьски (1977 ш.) Пленума решенеш, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмос хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча шоай коллективашта карагIдувларех.

Парте XXV съезда, КПСС ЦК Пленумийи, парте Нохч-ГIалгIай обкома решенеш кхоачаш а еш радио редакцеша дукхагIа теркам тIаухийт идеологически болх комплексно лелабара, бахача наха идейно - политически, интернациональни, атеистически кхетам балара. Цу дешашта хетадаь да радиожурналашеи передачаши: «Коммунисти хаи», «Советаши вахари», «Бартболча дезале», «Атеист», «ДоттагIий оазаш», «Дего хьийха». Уж материалаш кийчъеча хьинаре дакъа лоац Р. А. Цолоевa, К. К. Харлампиде, Ю. К. Курскиева, кхычар.

Радио еррига редакцеша дукха болх бир СССР а РСФСР а Конституцей проекташ ювцача хана. Масала, микрофона хьалхашка къамаьлаш дир партийни, советски, профсоюзни, комсомольски болхлоша, министерствайи ведомствайи кулгалхоша, Iилмахоша, юристаша, болхлоша, колхозникаша. Цар дукха предложенеш тийлар.

Алхха пропаганда трибуна хинна ца Iеш, радио я керда пайдане хIамаш дIадоладер а. Масала, промышленни передачай редактора Р. А. Цолоева «Болхлошта хетар» яхача рубрикагIа КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмох болхлошца хинна къамаьлаш довзийтар эфире гIолла. Юртбоахама передачай редактора Е. М. Премыслера стуте гулбир Социалистически Къахьегама Турпалаш, кхыйола кIоаргга чулоацам бола материалаш кийчйир.

Советски общества вахаре Iалаьмате боккха исторически лоархIам бола керда этап хинна дIаэттар парте XXV съезд. Радиой телевиденеи журналисташа шоай керттера декхар лерхI съезда материалаш республика бахача наха дIайовзийтача областной партийни организацена хьинаре гIо дар. ТIехь тIайоагIача хана а радиожурналисташа дукхагIеи дикагIеи дувцаргда Советий, профсоюзий, комсомола балхах.

Тхо, радиожурналисташ, парте тешаме бIухой хургда масаза.

СУРТА ТIА: гIалгIай меттала вещани ю диктор А. Аушев.

Юхьанца хала дар

(РАДИО ВЕТЕРАНА И. Г. ВЕДЗИЖЕВА ДАГАЛУВЦ)

50 шера бовзаргбоацаш хувцабеннаб са мохк, наьха вахар. Къыча тайпара я хIанз радио а. Со болх бе воллавеннача хана хинна техника хIанзарчоа вIалла тара а яцар, кхоачашбацар радиожурналисташ. Бакъда радио керда дуллаша латтача вахара чIоагIа эшилга кхета а деш хIамах бIу ца къожабеш къахьега, караерзае кийча вар тхоах хIаравар.

Хьоца уллув болх бечарех саг вацар ца ховр хьахьеха, хIана аьлча, шевар радио хIаьтта балха венавар. Цудухьа тхо цхьадараш Тбилисе хьожадир, гуржий радиожурналистайкара опыт хьаэцар духьа.

Радио дегIайоалаяра ца хадаш йоакхо йора партеи правительствай. Дукххача моттигашка керда хьайийллача радиокомитеташта кадраш кийчъяра дешара заведенеш вIашагIъеххаяр. Масала, аз дийшар радио керттерча редакторий Куйбышевски школе. Дийша цIадаьхкача оахош Iомадаьр новкъосташта дIахьехар оаха.

Дукха ха яьлар оаз дIаязъю оборудовани йоацаш, Передачаш ешше а микрофонаца йоза, хIаьта уж йолххаше а эфире йолхар.

МоллагIа керда хIама дIадоладича ниислуча тайпара цхьаццa хIама доацаш дисанзар тхо а. Советски районе баха цхьабола нах тешаш бацар шоаш хоза сага оаз, музыка Грознера хьайоагIа аьлча. ТIаккха уж нах болча дIа а даха цар цIи яьккхачо даь къамаьл дIаяздир оаха. Цул тIехьагIа Грознера шоай юртахочо радио чу гIолла ду къамаьл дIахезача дIадаьлар радиох нах ца тешар.

Тха музыканташи иллиалархойи Ростове бахар. Цига фестивале цар даьха иллеш, лийкха музыка грампластинка тIа дIаязъяьяр. Ма-чIоагIа тамаш еш цунга ладувгIар наха!

Цхьа ха яьлча хьалхара магнитофонаш араяьлар. ХIанз уж тагаехаца вела ца велча Iелац. Цу хачара магнитофон ко кхестаде дезаш йоккха яьшка яр. Саго ду къамаьл е доаккха илли дIаяздара ши саг эшар. Цхьанне патефона санна ко кхестадора, вокхо — микрофон бе йоаллайора.

ХIаьта а чIоагIа безаме хеташ а дукха безаш а бора оаха болх. Уж дар хьалхарча пятилеткай шераш. хIара ден яхар санна хьахулар радио чу гIолла дувца лезаш дола керда хIамаш.

Тхона, радио ветеранашта, чIоагIа дика хет оаха дIадоладаь гIулакх тахан иштта дегIадена, радиожурналистике тайптайпара дешара заведенеш яьха кагнхой баьхка. Партеи вай халкъеи сийлахьча гIулакха дIател цар шоай хьинар, говзал.

«КЪАМАЬЛ ДУ ЗНАМЕНСКЕ!»

ИШТТА дIайолаю ший передачаш Надтеречни районни радиоуэело. Уж кийчъю радиовещане корреспондента-организатора Хумадов Мувсас. Радио чу гIолла хьакхайкаду районера лоаца хоамаш, е специалисташа къамаьл ду, е корреспонденто репортаж ю.

Ший доалахьа эшаш йола еррига техника еце а алхха репортерски магнитофонаца репортажаш е вIаштIехьдоал Хумадова. Цо уж ю хьайбайфермашкара, кхай тIарча станашкара, горагорски мехкдаьттахой болчара, кхычахьара.

Цхьайолча хана ше цхьание а ца еш, кхыбола нах а бийхе ю цо уж. Масала, «Озерный» яхача совхоза ферме из хьийхавар халкъа депутатий юрта Совета исполкома председатель, культура Цlеи директор. Ла а дийгIа цар пленка тIа дIаяздир доаркашеи скотникаши дийцар, цар хаттарашта жопаш делар, гучадаьнна кхоачамбоацараш дIадахара де дезар белгалдир. Кхетадеш малхиллара, передача наьха безам тIабодаш а чулоацамга дилача дика а хилар.

Шийга яздераща даим бувзам лелабу Хумадов Мувсас, царна эшначa новкъостал ду, сенах яздича бакъахьа да дуиц. Дикка йоккха я моттигерча радио авторски актив. Цунна юкъе ба мугIарера болхлой, халкъа боахама дукххача доакъой специалисташ, культура болхлой. Каст-каста микрофона хьалхашка къамаьл ду района кулгалхоша. Масала, массехказа къамаьл даьд КПСС Надтеречни райкома хьалхарча секретара А. Г. Пенькова.

Корреспондента - организатора опыт йолча новкъостаща дага е вувлаш района экономика дегIайоалаяра керттера дешаш юкъедолаш хилийта гIерташ уттаю ший балха плаш.

Во да цхьа хIама. Хумадова хьегача къих боагIача тайпара пайда хьабалац цхьайолча хана. Цун передачашка ладувгIа йиш йолаш бац района берригa къахьегамхой. Цхьайолча юрташка баха нах радиога ладувгIа йиш йолаш бац радиолинеш йохар бахьан долаш.

Бувзама Нохч-ГIалгIай производственно-технически управлене а района кулгалхоша а хьем ца беш из хIама тоаде деза. ТIаккха районе мел бахача нахага дIакхоачаргья моттигерча радио оаз.

ЗАМАНЦА ГIА БОАХАШ

ХIАРА дийнахьа 457-ча талгIеи тIа вай республике бахача наха довз вайнига хинна керда хIамаш, ладувгI производстве хьалхалаттараша, Iилмахоша, йоазонхоша деча къамаьлашка, хIаьта сарахьа—музыка. Цхьаболчарна хета хургда из деррига шийга хьахулаш санна. Бакъда цкъа мукъагIа радио ЦIагIа хинначоа ховргда из деррига а де мел хала да, радиожурналистий техника геттара дика яле а.

ЗIамига магнитофони бе йоаллаш микрофони йола нах хIанз моллагIча ферме, колхозе, гIишлош хьалъеча е предприяте бIаргагу йиш я. Ханаца гIа баха даь ца Iеш, хIанзарча техника журналисташта новкъостал ду вай республика вахара лоархIамегIдолча дешаех дувца, уж дукххача наха дIадовзийта. Бакъда цу гIулакха керттердар да техника я аьлча харц хургдар, укхаза эшар фуд аьлча, из да журналиста сийрда бIарг, говза перо.

Ханаца гIа баха гIертар — радио дика оамал я. Бакъда къаьстта лоархIам болаш да дувцаш мел дар актуальни хилар. Масала, дIалахача шера республика къахьегамхоша хьаллаьцар «ТIехьабусараш боацаш бе болх» яха ростовчанаша дIадоладаь гIулакх. Цунца дувзаденна радио микрофона хьалхашка къамаьлаш дир промышленностеи юрта боахамеи хьалхалаттараша. Цар дийцар цу инициатива кхочаш ца ераша ца хилийтара де дезарех. Цар санна, Iа яха шоай безам беце а, радио гIолла къамаьлаш дир тIехьаюсача предприятейи боахамийи викалаша.

Бакъда цох кхоачамбаь Iанзар радиожурналисташ. ТIехьаюсача предприятена — цIенош ду йоккхий панелаш хьаеча Аргунски завода шефство е лаьрхIар цар. ХIанз хIара бетта цу предприятера тайп-тайпара передачаш ю журналисташа, завода болхлой болча хьоашалгIа хиннай Нохч-ГIалгIай радиой телевиденеи ансамбль. Шефство лелаяра договор оттаяь дукха ха ене а завода предприяте производственни гIулакхаш дикка тоаленнад. Радиожурналисташ хиннабецаре из хIама ца хила мегар ала лахкац тхо, бакъда, тхона дика хет оахаша уж хувцамаш деча дакъа лаьца.

> «Оаш хьадеш долча каьхат ца эшачеи «гаьна е гарга хилар башха доацачеи» газетах сийлахь-доккха гIулакх хургда»
>
> В. И. ЛЕНИН

ДОТТАГIАЛ ХЕСТАДЕШ

ТРАДИЦИ а хинна дIаэттад «Ленински доттагIалах латт вай низ» кхача девизагIа радиоденош, мехка вахара йоккхийча событешта хетаяь радиофестивалаш чакхйоахилга. Масала, цу тайпара фестиваль хетаяь яр Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара. Автономни республикаех яьча передачашка дувцар Советий Iаьдала шерашка цига хиннача доккхийча хувцамех, парте XXV съезда исторически решенеш кхоачашъеча доахача толамех.

Радиога ладувгIараша хозахеташ тIайийцар вайна поалахарча республикашкара яьча передачашка.

Дукха ха я синтетически спирт арахецача Уфимски заводои СССР 50 шу дизара цIерагIа йолча Грозненски химически заводои яхь лелаю. Шинна а предприяте шоай опыт вIашийовзийт, технически информаци дIа-юха тел, хьоашалгIа делегацеш ухийт. Цу гIулакхаша доккха новкъостал ду социалистически яхь вIаштIехьъяккхара, производства эффективности балха дикали тоаяра. Шин завода коллективаша леладеча доттагIалах дувц радио передачаша.

Вай республикерчеи Украински ССР Ивано-Франковскерчеи мехкдаьттахошта юкъе доккха вошал тоссаденнад. Ивано-Франковскера тхона кхухьийтача передачашка дувц цигарча мехкдаьттахой опытех, хIаьта из накъайоал Нохч-ГIалгIайченерча цар доттагIашта, хIаьта шоай аргIагIа дукха пайдаеи хIамаш довзийт вай мехкдаьттахоша.

Нохч-ГIалгIай радиокомитета редакцеша передачаш яьй яхь лелаеча «Красный молот», ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводий, Орджоникидзевски электротракторни оборудованеи Гаджиева цIерагIча Махачкалински заводий гIулакхаш дувцаш.

Журналисташа Ю. Курскиева, Р. Цолоева, Б. Шакриева шоаш кийчъяьча материалашка довзийт Къилбаседа-ХIирийчен Пригородни районеи Назрановски районеи къахьегамхошта юкъера доттагIал. Масала, Социалистически Къахьегама Турпалхоша «Экажевский» совхозерча А. Албогачиевеи «Чермен» яхача колхозерча Т. Алаговеи яхь лелаю а шоайла вошал леладу а дукха ха я. ДоттагIаша вIаши гIо-новкъостал ду, дагабувл, гаргарча наьха гIулакхаш леладу.

Лоацца аьлча, халкъий ленински доттагIал хестадар ший керттерча темаех цаI лоархIаш я радиокомитета коллектив.

СУРТА ТIА: йоазанхо М.-С. Плиев радио литературни редакце.

БУВЗАМАШ ЧIОАГIЛУ

ХIара дийнахьа радио ух итташ письмош. Цар тIа болхлоша, колхозхоша, партийни, советски, профсоюзнии комсомольскии болхлоша хоамаш ду промышленностеи юрта боахамеи шоашта карагIдувларех, идейно-политически, интернациональнии атеистически кхетам балара толашагIа йолча методех дувц.

Поккхача авторски активаца бувзамаш чIоагIдара радио редакцеша предприятешка, республика районашка ханханнахьа радиога ладувгIарий конференцеш чакхйоах. Цу конференцешка наха, массаза яхар санна, дика хьехамаш ду, предложенеш тел. Цар радиожурналисташта доккха новкъостал ду шоай передачашка керда темаш уттаяра, уж чулоацам кIоаргагIа болаш кийчъяра.

Нахацара бувзамаш чIоагIдара иштта дика новкъостал ду предприятешка, гIишлоншка, транспортни организацешка, колхозашкеи совхозашкеи рабселькоровски посташ вIашагIъеххаро. Цу постий членаша ревакце хоамаш ду производственни гIулакхех, болхлой къахьегами салаIари вIаштIехьдаккхара даькъе нийслуча кхоачамбоацарех.

Рабселькорашта долча новкъостала арахец сенах, мишта язде деза дувцаш йола памяткаши буклеташи.

ХIара денна чIоагIлуш доагIа радиога ладувгIарашцара бувзамаш, хIаьта из да радио передачаш тIехь-тIехьагIа кхы а дикагIа хургхиларах дола тешал.

АКТИВИСТАШ ДЕШАШ БА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР Министрий Совета телевиденеи радиовещанеи комитете болхлойи юрташкарчеи корреспондентий школа болх беш йола массехк шу да. Цига дешаш ба болхлой, колхозхой, инженерно - технически болхлой, школай преподователаш. Цар Iомаю журналистски говзал, уж Iомалу лоархIамегIа йола факташ хьахерж а царех радиой телевиденеи язде а.

Радиой телевиденеи опыт йолча болхлоша школе ладувгIараште лекцеш еш, практически занятеш чакхйоах, репортажаш, корреспонденцеш, кхыйолча жанрех йола материалаш кийчъеча новкъостал ду. ХIаьта царех дукххачар шоаш кийчъяь тайп - тайпара материалаш чакхйийнай радиой телевиденеи гIолла.

ГIадвуташ да цхьа хIама: школа чакхъяьккхачул тIехьагIа цхьаболчар шоай вахар радиожурналистикаца дийзад. Масала, радио аппарате хагирхой передачай редактор йолаш болх бе ера К. К. Харлампиди, бераш еи кхуш боагIараштеи лаьрхIача вещане редактор я Р. И. Ляува. ХIаьта вокхарех массазара штате боаца корреспонденташ хиннаб. Царех ба Я. И. Бубненко, Т. И. Куватова, М. Х. Шамаев. ХIанз школе деша багIараштa юкъе радиоца чIоагIа бувзам болаш ва Аргунски юкъерча школа хьехархо В. Иосифов, Пригородненски юкъерча школа хьехархо В. Хомякова, «Гойт-Корт» яхача компрессорни станце сменни инженер Ю. Кумов. Цар кийчъяьча материалий редакционни летучкашка дика мах бу.

Телевиденеи радиой журналисташа дIахо йодача хана а айхха бувзамаш леладергда штате боацача корреспонденташца, цар журналистски говзал лакхъяра новкъостал дергда, производстверча а общественни вахарерча а тайп-тайпарча явленешта партийни Iаьдалагiа мах бе уж Iомабергба.

КЕРТТЕРА ЛОСТАМ

ПАРТЕ XXV съездо, парте Центральни Комитеи Нохч-ГIалгIай обкомеи Пленумаша къахьегамхошта коммунистически кхетам балара проблемаш комплексно къоастаяра даькъе доккхий декхараш хьалхашка оттадаь. Из болх беча чIоагIа лоархIаме да атеистически кхетам балар, Iилма-атеистически естественно-Iилмани знанешта пропаганда яр. Цу даькъе областной партийни организацена магогга дукхагIа гIо дара шийна могар ду радио коллектив.

Цу гIулакха лаьрхIа оттаяьча плана тIа белгалдаьд атеистически темаех министерствайи ведомствайи кулгалхоша, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски болхлоша, Iилмахоша, дына духьаларча пропаганда энтузиасташа къамаьлаш лелга.

Масала, радиога ладувгIачарна хьалхашка дика чулоацам бола къамаьлаш дир М. Колзоева — исторически Iилмай кандидата, Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета проректора, Ш. Могушкова — чурча гIулакхий министра заместитела, Л. Колзоевас — философски Iилмай кандидата, КПСС политически просвещене Цlеи заведующе заместитела, А. Алмазовас — КПСС обкома отдела заведующе, С. Бекова — парте Назрановски райкома хьалхарча секретара, В. Виноградова — исторически Iилмай доктора, Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета профессора, И. Албастова — НГIАССР юстице министра, кхы дукххачар.

Шоаш къамаьлаш деча хана цар кIоргга доашхаш дийцар тайп-тайпарча дына общинай маIанах, дына тоабашта керте латтараша леладеча харцахьарча гIулакхех, нийсача наькъа тIа уж нах бовлара де дезарех.

ХIара бетта эрсий, нохчий, гIалгIай меттала арадувл «Атеист» яхача радиожурнал. Цу тIа хьагойт къахьегама коллективашкеи нах бахача моттигашкеи атеистически кхетам балара даькъе партийни организацеша Iоаяь опыт, теркам тIаухийт цу балха эггара дикагIеи белгалагIея йола оагIонаш хьахьокхара. Масала, Наурски районе беча атеистически балхах дувцача хана теркал ца еш йитанзар агитаторий-атеистий институт, цун болх массе а оагIорахьара хьахьеккхар. Районе болх беш ва 72 агитатор-атеист, цар къаьст-къаьстача нахаца дына духьалара болх бу.

Шелковской районера яьча передачашка дийцар керда обрядаш вахара юкъеккхувларах. Дика чакхдувл цига ялат чуэна доладара хетадаьча хьалхарча цIовна цIей. Кхашка гулбенна комбайнераш даькъала бувцаш къамаьл ду парте райкома хьалхарча секретара, Социалистически Къахьегама Турпала В. Г. Табацковас. Дешархоша комбайнерашта зизаш лу. Цига къамаьл ду опыт йолча комбайнераша. цу машина ко эггара хьалха бе доллараша. БоккхагIчар бIарг а доккхаш хьалхара кес Iодулл къонача механизатораша. Балха ди чакхдаьлча даьчун итогаш ю, котбаьннараш белгалбоах.

Радио гIолла иштта къамаьлаш даьд Наьсареи районерча дына духьаларча пропаганда активисташа, цу даькъе трикотажни фабрикерча нов. Солтомакова а деш. Пенсе тIа вахa тоъал ха яле а коллективацара бувзам хоадабеш вац из, хьинаре дакъа лоац болхлошта кхетам луча. Цун къамаьлага хозахеташ ладувгI цар.

Радио передачашка йоагIаш йола моттиг дIалоац естественно-Iилмай пропаганда дешаша, хIана аьлча дынах тешарий дегашка материалистически уйлаш чуйоссаяра чIоагIа лоархIаме, да дунеи маIанах, Iалама яленеех, сага психиках Iилман ларда тIара дувцар. Из болх беча радиона доккха новкъостал ду Iилмахоша, школай вузий преподавателаша.

ХIара бетта ладувгIа йиш я «Шовна, кхалнах» яхача передачага. Цу тIа дувц лоаман кхалнаьха общественно-политически къахьегамеи хьинарах, дIаяхача замах юхедисача вона гIулакхашта духьала къовсам лоаттабара уж оарцагIбоах.

ОАГIУВ КИЙЧЪЯЬЙ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ РАДИО ЖУРНАЛИСТАША.

СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

«Къахьегама ветеран» яха медаль къахьегамхошта яларах дола Нохч-ГIалгIайн АССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указ.

1974 шера 18 январерча СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа дукхахча шерашка цIена къахьегарахи къахьегаме карагIдаьннарий хам беши СССР Лаккхехьарча Совета Президиума цIерагIа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла:

Октябрьски районе гIолла

«ГРОЗНЕФТЬ» ОБЪЕДИНЕНЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИ ТРАНСПОРТА ОКТЯБРЬСКИ УПРАВЛЕНЕ ГIОЛЛА:

Подкользина Полина Дмитриевнана — диспетчера.
Реунова Александра Ивановнана — болхлочоа.
Салмина Татьяна Васильевнана — заправщицана.
Татаренко Владимир Васильевича — тракториста.
Усатюк Александра Павловнана — диспетчера.
Усатюк Михаил Акимовича — ши-шегIа лелача агрегата машиниста.
Федюнин Иван Павловича — инженера.
Шашков Павел Григорьевича — слесара.
Ярошевский Петр Васильевича — слесара.

КЪИЛБАСЕДА-КАВКАЗСКИ МАГИСТРАЛЬНИ НЕФТЕПРОВОДИЙ УПРАВЛЕНЕ ГIОЛЛА:

Гладнев Григорий Михайловича — электромонтера.
Соснович Ада Васильевнана — инженера.
Штепа Евгения Наумовнана — оператора.
Яблонская Нина Николаевнана — йоккхагIйолча инженера.

ГРОЗНЕНСКИ МАШИННАЬКЪА ИНИСТЕРЧА ПОЧТАМТЕ ГIОЛЛА:

Алексеева Надежда Константиновнана — бригадира-сортировщика.
Николенко Нина Петровнана — сортировщицана.
Степанова Мария Петровнана — сортировщицана.
Татарова Вартум Артемовнана — сортировщицана.
Федулов Николай Васильевича — сварщика.
Хижняк Вера Изотовнана — сортировщицана.
Шитов Виктор Александровича — хаьхочоа.

КЪИЛБАСЕДА-КАВКАЗСКИ МАШИННАЬКЪА ГРОЗНЕНСКИ ОТДЕЛЕНЕ ГIОЛЛА:

Гребенникова Зинаида Евтеевнана — диспетчера.

№ 35 ЙОЛЧА БЕРИЙ ЯСЛЕ ГIОЛЛА:

Ситина Анна Николаевнана — ясле заведующена.

ЭЛЕКТРИЧЕСКИ СЕТЕЙ ГРОЗНЕНСКИ ПРЕДПРИЯТЕ ГIОЛЛА:

Шевченко Павел Сергеевича — контролера.

ГРОЗНЕНСКИ ПОЧТАМТЕ ГIОЛЛА:

Шошина Валентина Тимофеевнана — бухзама 45-ча отделене начальник хинначоа.

«ОРДЖОНИКИДЗЕТРАНССТРОЙ» ТРЕСТА № 131 ЙОЛЧА ГIИШЛОН-МОНТАЖНИ ПОЕЗДЕ ГIОЛЛА:

Кострова Надежда Васильевнана — кладовщицана.
Никонов Александр Алексеевича — кадрай отдела начальника.
Сабанов Кузьма Алексеевича — кузнеца.

ГОРОД ГРОЗНЕРЧА 8-ГIЧА ГОРОДСКОЙ БОЛЬНИЦЕ ГIОЛЛА:

Карицкая Антонина Павловнана — медицински сестрана.
Комарова Полина Германовнана — медрегистраторна.
Мадокова Марина — санитаркана.

«РАДУГА» ЯХАЧА БЕРИЙ РЕВМАСАНАТОРЕ ГIОЛЛА:

Клюкина Мария Григорьевнана — медицински сестрана.

КЪИЛБАСЕДА-КАВКАЗСКИ МАШИННАЬКЪА ГРОЗНЫЙ ЯХАЧА ЛОКОМОТИВНИ ДЕПО ГIОЛЛА:

Аршинов Василий Михайловича — слесара.
Анохов Георгий Федоровича — пенсионера.
Алексеев Лев Васильевича — пенсионера.
Баринов Андрей Андреевича — пенсионера.
Безлепкин Павел Кузьмича — пенсионера.
Величко Виктор Петровича — пенсионера.
Гаушус Генрих Михайловича — пенсионера.
Долбнева Виктория Карловнана — пенсионеркана.
Енина Мария Семеновнана — пенсионеркана.
Колоярцев Александр Владимировича — пенсионера.
Кутешов Василий Андреевича — пенсионера.
Михайлов Павел Семеновича — пенсионера.
Перекрестова Татьяна Ивановнана — оператора.
Романов Илья Ивановича — машиниста.
Рябуха Владимир Ивановича — пенсионера.
Сердюк Иван Сергеевича — бригадира.
Савицкий Борис Парфирьевича — пенсионера.
Стрижак Вера Павловнана — мастера.
Сергиенко Василий Георгиевича — пенсионера.
Цехмейстрюк Константин Яковлевича — машиниста.

ШОЛЛАГIЧА ГОРОДСКОЙ БОЛЬНИЦЕ ГIОЛЛА:

Агапова Екатерина Ивановнана — йоккхагIйолча медицински сестрана.
Андросик Любовь Кузьминичнана — медицински сестрана.
Авакимова Валентина Фоковнана — медицински сестрана.
Замуриева Варвара Трофимовнана — рентген-лаборанта.
Климова Раиса Васильевнана — медицински сестрана.
Крупнова Александра Владимировнана — медицински сестрана.
Корниенко Анна Георгиевнана — лора-травматолога.
Киселева Анна Степановнана — диетически сестрана.
Коваленко Татьяна Михайловнана — йоккхагIйолча медрегистратора.
Лысова Зинаида Сергеевнана — санитаркана.
Магомедова Эльмира Магомедовнана — рентгенкабинета заведующена.
Мельникова Анна Васильевнана — медицински сестрана.
Мусаева Феодосия Андреевнана — медицински сестрана.
Мкртычева Астгик Абрамовнана — медицински сестрана.
Носенко Надежда Феодосьевнана — лора-рентгенолога.
Побегайлова Анастасия Илларионовнана — лаборанткана.
Рожкова Дора Афанасьевнана — рентген-лаборанта.
Русакова Галина Алексеевнана — медицински сестрана.
Ревечук Таисия Иосифовнана — здравпункта заведующена.
Снигерева Анна Михайловнана — санитаркана.
Селезнева Анна Андреевнана — медицински сестрана.
Унтервальд Килина Яковлевнана — медицински сестрана.
Фокина Екатерина Андреевнана — склада заведующена.
Черненко Любовь Прокофьевнана — керттерча бухгалтера.

№ 4 ЙОЛЧА БЕРИЙ ЯСЛЕ ГIОЛЛА:

Смирнова Валентина Ивановнана — заведующена.

«ГРОЗГИПРОСЕЛЬХОЗСТРОЙ» ПРОЕКТНИ ИНСТИТУТЕ ГIОЛЛА:

Вахтина Александра Ивановнана — керттерча специалиста.
Никитина Мария Ивановнана — йоккхагIйолча экономиста.
Тихомирова Наталья Андреевнана — светокопей заведующена.

КЪИЛБАСЕДА-КАВКАЗСКИ МАШИННАЬКЪА ГРОЗНЫЙ СТАНЦЕ ГIОЛЛА:

Балтин Григорий Никоновича — воккхагIволча башмачника.
Ракитский Николай Алексеевича — вокзале гIоьларча дежурнена.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ПЛОДСЕМГОСПРОМХОЗЕ ГIОЛЛА

Котиков Алобика Берсанакъийна — пенсионера.
Медов Зука Махеевича — керттерча бухгалтера.
Мислауров ИсмаIала Аюпа — болхлочоа.

Ленински районе гIолла

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМЕ ГIОЛЛА:

Бубнова Ольга Борисовнана — технически секретара.
Варавина Евдокия Андреевнана — персональни пенсионеркана.
Зубкова Валентина Павловнана — технически секретара.
Злодеева Клавдия Ивановнана — курьера.
Киберева Зоя Михайловнана — персональни пенсионеркана.
Резепова Мариам Ахмеджановнана — технически секретара.
Чесноков Николай Сергеевича — персональни пенсионера.

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА ГАРАЖЕ ГIОЛЛА:

Ковалев Григорий Захаровича — шофера.
Мироненко Даниил Павловича — шофера.
Переходюк Казимир Васильевича — шофера.
Серкина Мария Семеновнана — уборщицана.
Чурилов Василий Тимофеевича — шофера.

№ 48 ЙОЛЧА ЮКЪЕРЧА ШКОЛЕ ГIОЛЛА:

Толстых Мария Васильевнана — хьехархочоа.

ЛЕНИНА ОРДЕН ЛЕЛАЕЧА «ГРОЗНЕФТЬ» ПРОИЗВОДСТВЕННИ ОБЪЕДИНЕНЕ ГIОЛЛА:

Кузнецова Антонина Федоровнана — йоккхагIйолча бухгалтера.
Мутовин Иван Федотовича — пенсионера.

НГIАССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕРЧА АРХИВНИ ОТДЕЛЕ ГIОЛЛА:

Супрунова Александра Леонтьевнана — йоккхагIйолча Iилман болхлочоа.

«ГРОЗЭНЕРГО» РЭУ МАЛХБУЗЕХЬАРЧА СЕТАШКА ГIОЛЛА:

Загоруйко Елизавета Федоровнана — пенсионеркана.
Орлюк Григорий Михайловича — пенсионера.

ГРОЗНЕНСКИ ГОРОДСКОЙ ТЕЛЕФОННИ СТАНЦЕ ГIОЛЛА:

Зайцев Василий Андреевича — пенсионера.
Шавелянц Геворк Георгиевича — электромонтера.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ГIИШЛОН УПРАВЛЕНЕ «ЖИЛГРАЖДАНСТРОЙ» ТРЕСТА № 1 ЙОЛЧА УПРАВЛЕНЕ ГIИШЛОН-МОНТАЖНИ УПРАВЛЕНЕ ГIОЛЛА:

Косовская Любовь Степановнана — маляра.
Лизунова Пелагея Васильевнана — маляра.

НГIАССР АДВОКАТИЙ КОЛЛЕГЕ ПРЕЗИДИУМЕ ГIОЛЛА:

Евлоев Элбазкъий Ахьмада — пенсионера.
Татус Агнеса Ефимовнана — адвоката.
Тутуев Семен Петровича — адвоката.
Чергизов ТерсмаIалий Сафарбека — адвоката.

«РОСМЯСОМОЛСТРОЙ» РОСТОВСКИ ТРЕСТА ГРОЗНЕНСКИ ОПМК ГIОЛЛА:

Жилина Александра Федоровнана — инженера-экономиста.

НГIАССР МВД-ен КГБ-ен ВЕТЕРАНИЙ СОВЕТЕ ГIОЛЛА:

Федорова Ева Акимовнана — пенсионеркана.
Шадрина Евдокия Матвеевнана — пенсионеркана.
Экажев Зоврбика Махьмада — пенсионера.

НГIАССР УНАХЦIЕНО ЛОРАЯРА МИНИСТЕРСТВЕ ГIОЛЛА:

Бондарь Анна Константиновнана — секретара-машинисткана.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ХЬУН БОАХАМА УПРАВЛЕНЕ ГIОЛЛА:

Голобуцкий Алексей Алексеевича — воккхагIволча инженера.
Шкутов Илья Германовича — пенсионера.

«ЧЕЧЕНО-ИНГУШСТРОЙМАТЕРИАЛЫ» ОБЪЕДИНЕНЕ № 2 ЙОЛЧА ГIИШЛОН МАТЕРИАЛИЙ ГРОЗНЕНСКИ КОМБИНАТЕ ГIОЛЛА:

Зезюля Мария Адамовнана — болхлочоа.
Милованов Николай Петровича — воккхагIволча инженера.

«ЧЕЧИНГПОТРЕБСОЮЗА» ГРОЗНЕНСКИ КООПЕРАТИВНИ ПРОФТЕХУЧИЛИЩЕ ГIОЛЛА:

Оксенгендлер Эмануил Константиновича — физически кхетам балара кулгалхочоа.

(ДIахододар хургда).

Москве чуьйна хьалъеш латт Олимпийски объекташ.

Зубовски бульвара тIара Ерригсоюзни гIишло хьалъеча тIехь-тIехьагIа лакхагIа урагIа йолхаш латт керттерча пресс-центра этажаш. Из хьалъю «Камгэсэнергострой» производственни объединене «Олимпиада-80» яхача гIишлон управлене монтажникаша.

Аьттехьарча сурта тIа: Олимпиада пресс-центр хьалъеча.

Аьрдехьарча сурта тIа: монтажникаш-высотникаш комсомольцаш Куранов Виктори (аьрдехьарвар) Шеин Николайи. Олимпийски объекташ хьалъеча баьхкаб уж комсомольски путевкаех Советски Эскаре гIулакх даь баьхначул тIехьагIа.

Шоай шера заданеш 29 октябрга — Ленински комсомол хьаяьча денга, кхоачашъе лаьрхIад хьалха латтача гIишлонхоша. ХIанз хIара ден заданий 115—120 процент кхоачашъю цар.

В. СОБОЛЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

Капитала дунен тIа

МАЛА ЛАТТ КОРАШКА?

Цар бIарчча балха ди корага латташ чакхдоал. Цхьабараша иштта сахьаташ доах, хIаман уйла а ца еш, улица тIа лелаш йолча автомобилашка хьежаш латташ. Вожаш, шоаш болх беш дола истол кора юхе а оттадий, маьлха зIанарашка шоаш хьеста а хьесттийташ газет е сома журнал дешаш багIа. Сарахьа гургал бека болабелча, берригаш а, деш хIама а доацаш баьгIе кIаьд а лий, чуболх шо-шоай цIагIа, Iурра юха а кора юхе вIашагIкхетаргболаш.

Царех иштта оала а оал «мадогива дзоку» — «корага латтараш». Шоай тайпара вIашагIкхета кхо иероглиф духьашха японски газеташ тIа яьнна вIалла дукха ха яц, дикка дале а шу — цаI-ах шу мара. Укхаза керттердар керда дешаш дац. Японе хIанзарча социально-экономически вахаре долаш дараш да.

Цу мехка дийла долаш дола хIама да «дийна мелв балха оттавара» система оалаш дар. МоллатIча цхьан компане балха вахача японец е японка дийна мелв болх бу цун штате болаш, геттара шорта, амма тешшаме служба лоаме тIа гIолла урагIа а водаш. Цу компане болх беш Iоаяь стаж йоккхагIа ме хул алапи совдоал. Кхьметтел экономически халонаш ниисъеннача шерашка а компаней даьй дIа ца баха гIерташ хул лакха квалификаци йола мастераш, мехкара гIулакхаш тоаделча уж эшар кхераш.

Итташ шераш да из чIоагIъенна порядок ца йохаш хьайовгIа. Цхьабакъда дунен шоллагIа тIом болаш японски милитаристически паччахьалкхе хIалак хинначул тIехьагIа, патериалистски системах Iург ийкхад. 1973—1974 шерашка Iаьальмате халача кризисон цунна тIехьарча кIоарггача депрессен кагийр балхаш тIа увттараштеи уж дIанийбераштеи юкъерча гIулакхий из традиционни механизм.

Масштабашка диллача цIаккха ца хиннача тайпара йола инфляци тIехьа а йолаш йолча экономически депрессе чIоагIа юхатехар хIама леладерий гIулакхаш. Хьаде хIама доацаш бисар Iаlальмате дукха чиновникаш, делопроизводителаш, торгови болхлой. Иштта, «Мицубиси», «Мицуи», «Нисси-Иваи», «Марубэни» яхача фирмай-гигантий штаб-квартирай коридорашка, министерствайи паччахьалкхен учрежденейи готтача лабиранташка кхаьчай «мадогива дзоку» аьнна цIи тилла из шин тайпара йола племя. Цу наха алапи хан-ханнахьа хьаэц, хIаьта балхах кулг дIатохац.

Хила тарлой «корага латтараш» хилар — нах балхара дIа ца бахийтара къовсам лоаттабеча профсоюзий котало? А. Прогрессивни профсоюзаш духьала я дер дайнарий плана. Царна юкъера бараш-м керттерча даькъе фирмай даьшта чIоагIа эшаш бола цхьаккха принцип а йоацаш бола моллагIа шоашка аьннар де кийча бола нах ма-бий. Учреждене списка тIара дIацабоахаш шоаш бисача кхы хIама эшаш бац уж. Профсоюзий активистий, КПЯ-и соцпартен члений гIулакхаш кхыча тайпара да укхаза. Уж массанел хьалха аракхоевкоара, хIаьта массанел тIехьагIа эц балха юха хьа.

Сел хьага везаш йий-хьогI «мадогива дзоку» система? Лакха алапеш ийдеча чиновникашта я, амма дукха а дукхагIбола болхлойи гIулакхера нахи хIама ца деш багIара тIаккхувш бац. Болхлочуни лохерча гIулакхаш тIа барийи алапеш тоъац цар дезалашта. Дагадохийтаргда вай, Японе кхалсаг маьре ма-яххаьнге дIайоаккх балхара, балха тIа саца безам хилча а бердалца мара лелаяц. Цудухьа дезал Iалашбеча деррига дукъ маIача сага тIа латт. ХIаьта дезалга кIезиг-дукха а баха торо хилийтара балха ди чакхдаьнначул тIехьагIа болх бе беза.

«Корага латтараштa» юкъевахача сага йиш яц ханал совгIа болх бе, цудухьа алапи доагIе а хьатIадоагIар кIезигду.

Деш хIама доацаш корага латта а массава раьза хилац. Квалифицированни болхло коанув хьакха оттаву, кхыдола гIонна дола балхаш дайт. КIезига моттигаш ниисдац, уж крепостной нах болаш санна, болхлошка маьхах кхыча фирмашка балхаш дайташ, цкъаза кхыча городашка дIа а ухийташ. Профессеш, предприятеш, баха моттигаш «хувцийтара» кIеззига а духьале яьр дIавоаккх.

«Бизнес Уик» яхача журнала даьча лоархIамех, компаней алапеш дIанийдерий списка тIара совбола нах кхаь миллионага дIакхоач, хIаьта фирмай царга дIалода шера деррига а лаьрхIача 20 миллиард доллар. Кхетаде хала дац, цу тайпара хIама ла хала да эггара низ болашагIа йолча финансови гиганташта а. Укхаза бизнеса новкъостала енай паччахьалкхе. Цу дуккха ахча хьахийцад хьабе болх ца хилара духьаларча къовсама хецача хьисапе, хIаьта цун дикка дакъа «мадогива дзоку» Iалашъяра хьожадаьд, дукха а дукхагIа болхлой болча кагийча компанешта юха а эза.

Ховш долча тайпара, компани зIамагIа ме хул халагIа да болхлошта экономически халонаш ниисъеннача шерашка алапеш метталоаттаде. Масала, «Тоета» яхача автомобильни концерна штате 43.500 саг ва. Цул совгIа, концерна эша гIулакхаш деш 200 эзаг саг болх беш вола 25 эзар кагий а юкъера а субподрядни организаци я. Цу предприятешка алапе боарам 35—40 процент лохагIа ба керттерча предприятешкарчул, хIаьта хье коара араваоаккхаргвац аьнна тийша хила йиш йолаш а дац гIулакх.

«Дийна мелв хургволаш оттавара» ситемен «корага латта нах» хилароа торо хулийт Японе статистикана болх берг бола нах балхаш тIа хилара хьоахамашта манипуляци е а бе болх боаца нах кхозза кIезигбе а.

Нагахьа санна эггара йоккхагIйолча торгови фирмай хIанзарчоа керттерча даькъе шоай гIулакхера барий штаташ метталоаттае вIаштIехьдаьннадале а, промышленностера гIулакхаш вIалла дика а дац.

Японе арахьарча торговлеи промышленностен министерства. Локаутий талгIена кIалдамехка индустре керттерча доакъошка хIара бархIагIвола болхло балхара дIавоаккхаргва. Локауттий талгIена кIалдахад боахама цхьадола доакъош. Ханна болчен сезонни болхлошта ехк хьекха яьннай. ДIабахар кхерам болаш ба кадрови болхлойи гIулакхера бараши.

Дукха нах балхара дIабаха йолаелар массарел хьалхагIа банкротови кхерам даим тIалатташ йола йоккха йоаца компанеш. Царна тIехьа «дийна мелв хургволаш оттавара» система тIара ювла йолаелар юкъераяраш а. Массехк бутт баргба, тIаккха нагахьа санна гIулакхаш тоа ца лой (хIаьта цунга догдоахаш-м японски экономистех эггара оптимистически уйлаш яраш а бац), йоккхийча компаней а дезаргда шоай конторай Iалальмате дукхача кораштa юхерча моттигашта нув хьакха болабала.

А. ЛАЗАРЕВ.
(АПН).

ФУТБОЛ

«ТЕРЕК»—«ШИННИК»

Ловзаргара ловзарга сакъердамегIа хулаш хьайоагIа «А» класса хьалхарча лига командаша чакхйоаккхаш йола турнир. Ди тIехь спортивни форма лакхлуш латт дукхагIйолча командай, къаьгагIа хулаш доагIа цар дехкаш дола ловзара сурташ.

Из бакъдир 2-ча мае С. Орджоникидзе цIерагIча стадионе Грозерча «Терекаи» Ярославерча «Шинникаи» юкъе хиннача вIашагIкхетаро а. «Шинник» футбол езарашта дика йовзаш команда я. Мехка чемпионате кхы ер ма-дий аьнна доккхий толамаш даьхадеце а, цхьабакъда хьалхарча лиге эггара тешамегIа ловзача командаех цаI лоархIаш я дуккхача шерашка денз цIи хезача тренера В. Марьенкос кулгалдеш йола «Шинник».

Дувцаш дола ловзар ира дIадоладелар. Массаза а санна юххьанца дензь ловзара совле шоацкахьа ерзае гIерташ бар фусамдай. Цхьабакъда хьаьший а бацар увзалуш. Массе оагIорахьара дика вIаштIехьъяьккха йолча цар командас духхьал хьалхарча минуташка чакхъяьккхар массехк кхераме атака. Москверча «Торпедо» яхача команде ловза дIавахачара «Тереке» юхавенача А. Балахнина лораеш хиннача наIарашкахьа массехказа угловой тоха бокъо йоаккх хьаьшаша.

Цхьабакъда дукха ха ялалехьа шоай болельщикаша дика хьаллоацаш бола «Терека» футболисташ тIа-тIа чIоагIагIа тIатаIа болалу хьаьший наIарашта. Кхетамца вIаштIехьъяьхан хьадда лостам болаш я цар хIара атака. Хьаьший наIарашта гол чутоха йиш йолаш вар В. Тяпкин, О. Хохленко. Цхьабакъда е дика ловзар «Шинника» вратарь Чуркин е вай футболисташа теха бургац наIарех туллар. Дале а хьалхарча тайма 15-ча минуте футбольни майда аьрда оагIорахьара И. Калешина хьатеха хинна бургац хьаьший наIарашка говзза хьожае вIаштIехьдаьлар В. Колядко. 1:0 йола счет кхы хувца ца луш котъяьлар «Терек». Ала деза укх тIеххьарча шин матче уж-ши футболист шоайла вIаши дика кхеташ а командана аьттув боаккхаш а ловзилга.

Кхы цхьаькха а да, белгалдаккха доагIа дикадар. ТIеххьарча матче ловзаш хиланзар «Терека» ветеран А. Денеев, цамогаш бола Т. Куриеви А. Чихладзеи, Хетаргахьа, цу тайпара хьал хьалхагIа ниисделча «Терека» геттара хала хургдар. Цо тешал ду таханарча дийнахьа вай команде тоъал дукха говзанчаш хьалкхийна хилара. Чемпионата бIаьхача наькъа тIа цунах беркат дала деза.

С. ПАРЧИЕВ.

Цу дийнахьа хьалхарча лиге хинна кхыдола ловзараш иштта чакхдаьлнад:

«Таврия» — «Нистру» — 4:1, СКА (Ростов) — «Спартак» (Ивано-Франковск) — 3:0, «Памир» — «Динамо» (Минск) — 1:1, «Колхозчи» — «Жальгирис» — 1:1, «Кубань» — «Кузбасс» — 2:1, «Металлург» — СКА (Одесса) — 1:1, «Спартак» (Орджоникидзе) — «Динамо» (Ленинград) — 2:0.

Газета аргIанара номер араяргья 9-ча мае.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

5 МАЯ.
I ПРОГРАММА

КЕПАЙОАЗОН ДИ.

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.50 — Iуйранара гимнастика. 9.10 — «Экзамена хьалха» яха телевизионни художественни фильм. 10.15 — «Кинонихкъбара клуб». Передача дIаьу журналиста О. В. Игнатьева. 15.00 — «СибарегIен Гаьнарча Малхбоален гIолла». Кинопрограмма. 15.45—Белорусски Паччахьалкхен халкъа хора концерт. 16.15 — «Москва а москвичаш а». 16.45 — «Дунен халкъий творчество». 17.15 — «Самукъане старташ». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Тахан кепайоазон Ди да». 18.45 — ДIалокх Кельнский камерни оркестро. Дирижер — Мюллер-Брюль. Солист Хукке. 19.10 — «Сийлахь-йоккха Котало» яха документальни фильм. «Карл Маркс ваь 160 шу дизарга». 19.30 — Ленински Комсомола 60 шу дизарга. «Сийлахь-боккха биркъебараш». Яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.45 — «Классически Па-де-де» яхача фильма-балета премьера. 22.30 — «Иллеца вахаре гIолла». Къонача илланчархой Ерригсоюзни телевизионни конкурс. Йистехьача — кердадараш.

II ПРОГРАММА.

18.00 — «Дийнахь а бийсан а». Документальни фильм. 18.10 — «Нохч-ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.30 — «Республика кхашка» (нохчий меттала). 18.40 — Киножурнал. 18.50 — Тахан кепайоазон Ди да. Нохч-ГIалгIай АССР журналистий Союза правлене председатела, «Грозненский рабочий» газета редактора Д. К. Безугле къамаьл. 19.05 — «Советий мехко кепатеха арахец». Iилман-популярни фильм. 19.25 — «Республика сихха хьаяьо гIишло». «Толама бола тешам — барт хилар да». 19.55 — «Спорт, эмоции, уйлаш». Iилман-популярни фильм. 20.15 — «Къонал» яха студи.

6 мая.
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа 8.50 — Iуйранара гимнастика. 9.10 — «Сийлахь-боккха биркъебараш» яха художественни фильм. 10.40 — «БIаргагушдар — теша халадар». Передача хIаьу профессора С. П. Капица 15.00 — «Ер я са юрт» яха телевизионни документальни фильм. 15.25 — «Эрсий къамаьл». 15.55 — «Объектив». 16.25 — «Йоазонхочунца Алексеевца вIашагIкхетар». Алексеев ваь 60 шу дизарга. 17.10 — «Халкъа ашараш». Концерт. 17.25 — «Сахьамсара Дальхе». Берий суртий телевизионни конкурса итогаш. 18.00 — Хоккейх йола дунен чемпионат. СССР сборни — Чехословаке сборни. Прагера трансляци. ПерерывагIа — кердадараш а «Спортлото» тираж а. 20.15 — Радио денга. «Москва, — бакъдолчуни машарен оаз». 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.45 — «Живари, мехкарий!». Йистехьача — кердадараш.

II ПРОГРАММА.

17.30 — «Тамашийна хоза кхобос». 17.40 — «Аисты» Iилман-популярни фильм. 17.50 — «Дай-ноаной, шоана!» (нохчий меттала). 18.20 — «Александр Попов» яха художественни фильм.

7 мая.
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». Информационни программа. 8.50 — Iуйранара гимнастика. 9.10 — «Буратино, выставка». 9.40 — «Дай-ноаной, шоана!». 10.10 — «Iуйранара почта» яха музыкальни программа. 10.40 — «Кхерам боацаш дIа-юха лелар». 11.00 — «Тенна кхо саг». Мультфильм. 12.15 — «УнахцIено». Iилман-популярни программа. Передача дIахьу лора Ю. В. Беличиковас. 13.00 «Шун письмойх йола музыкальни программа». 13.40 — «Дийнача хIамай дунен тIа». Передача дIахьу Н. Н. Дроздова. 14.40 — «Германе Федеративни Республика городаш». Кинопрограмма. 15.10 — Информационни программа. Йистехьача — Фебера а Миндельсона а произведенешцара концерт. 16.30 — Мультфильмай программа. 17.00 — Футболах йола СССР Чемпионат. «Торпедо» — «Спартак» «Торпедо» яхача стадионера трансляци. Йистехьача — кердадараш. 18.45 — Дунен халкъашта юкъера программа. 19.20 — «Краснознаменни Тихоокеански Флота иллейи халхарийи ансамбла концерт». Художественни кулгалхо а дирижер а ва Е. Казановский. Владивостокера передача. 19.55 — РСФСР заслуженни артистка М. Мироновас а А. Минакера а дакъа лоацаш долча «МаIа саги кхалсаги» яхача фильма-концерта премьера. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.45 — «ДоттагIий оазаш». Эстрадни программа. Йистехьача — кердадараш.

II ПРОГРАММА.

16.30 — «Къона радисташ». 16.40 — Мультфильм. 16.50 — «Дешархо» яха пионераштен дешархоштен йола передача (гIалгIай меттала). 17.20 — Киножурнал. 17.30 — «Из ди оаха тхоай низ ма кхоачча юхе доаладир...» (гIалгIай меттала) 18.10 — «Салтечун уллув» яха документальни фильм.

РАДИО

5 май.

6.30 — Специалиста хьехамаш. Шекара свеклаш кхееш Iунал дар. 6.45 — Хоамаш, 6.55 — Ашараш. 7.10 Республикански газетий обзор. 7.25 — Ашараш. 8.25 — Кепайоазон болхлошта дола концерт (нохчий меттала). 8.50 — «Социалистически вахьа дневник». 9.15 — «АргIанара номер кийчъеш я». Репортаж (нохчий меттала). 9.30 — Парте хьинар дола герз». Микрофона хьалхашка ва КПСС обкома кепайоазони, радиой, телевиденен отдела заведующи Р. Нашхоев. 9.50 — Ашараш. 17.00 — I. Гайсултанов. «Журналист» (нохчий меттала). 17.15 — «Болхлой вахар» яха радиогазета. 17.40 — «Атенст» яха радиожурнал. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.30 — Ашараш. 18.30 — «Сайрийнара Грозный» (горсете гIолла).

6 май.

6.30 — «Республика свеклай кхашка». Беседа (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Ашараш. 8.25 «Къонал» яха радиовыпуск. 13.00 — Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема доакъашхошта хетадаь концерт. 13.40 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» (гIалгIай меттала). 14.30 — Коталон Денга. «Одерера бIаьсти». Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема ветеранашта дагалаттараш. 16.00 — Керда обрядаш вахара юкъехкахьа (нохчий меттала). 16.20 — «Ашараштара Нохч-ГIалгIай поэзи» яхач циклацара передача (гIалгIай меттала). 18.00 — «Кагирхой вахар» яха радиовыпуск (нохчий меттала).

7 май.

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Хоамаш. 8.25 — «Шоана дукха еза ашараш». 11.15 — Халхара ашараш (гIалгIай меттала). 11.30 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 15.15 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала). 15.35 — «Каьхат доацаш, гаьнал йоацаш». Радиокомпозици. 16.00 — «Вай доттагIа Iалам». 16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск. 18.30 — «Иллеца доттагIал дараштa дола концерт» (нохчий меттала).

Хоаттам

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 9—14 метр чIоагIа мух а хьеккаш хилен фегара температура республике 16—21, Грозне 18—20 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурай отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей ереи, шоаттеи деношка

СФ05140. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул Маяковского, 92. Заказ № 3438.